

ANTIKVA EHF 2024

Litla-Borg í Húnaþingi vestra

Fornleifaskráning vegna skógræktar

Rúna K. Tetzschner og Ragnheiður Traustadóttir

Mynd 1. Skráningarsvæðið er blái punkturinn á kortinu.

Forsíðumynd: Drónamynd af bæjarstæði Litlu-Borgar

Ritstjóri: Ragnheiður Traustadóttir

Uppsetning: Rúna K. Tetzschner

Kortagerð: Ragnheiður Traustadóttir

www.antikva.is

Útgefandi: Antikva ehf.

ISBN númer: 978-9935-525-50-5

Verkefnanúmer MÍ: 3289

Ljósmyndir í ritinu eru teknar af höfundum nema að annað sé tekið fram

© Antikva ehf., Rúna K. Tetzschner og Ragnheiður Traustadóttir

Efnisyfirlit

Inngangur	12
Fornleifaskráning	13
Skráningarsvæðið	13
Tilgangur fornleifaskráningar	14
Fornleifaskráning og aðferðir	17
Minjanúmer	17
Tegund, hlutverk og heiti	19
Staðsetning	19
Staðhættir og lýsing	19
Hættumat	19
Mótvægisáðgerðir	20
Fornleifar á svæðinu	20
Litla-Borg [3289-130]	21
Minjar utan skógræktarsvæðis	23
Bæjarstæði [3289-300]	23
Óþekkt [3289-301] tóft	24
Óþekkt [3289-302] tóft	26
Útihús [3289-303] tóft	27
Fjárhús – hlaða [3289-304] tóft	28
Fjárhús [3289-305] tóft	29

Brunnhús – brunnur [3289-306] vatnsból og brunnur [3289-378] heimild	31
Matjurtagarður [3289-307] þústir og sumarbústaðir [3289-308] húsgrunnar	33
Heimreið [3289-345] gata	33
Hafsteinskofi [3289-315] tóft	34
Tóft [3289-317] heimild	35
Krummavarða [3289-309] kennimark	35
Vörður [3289-310] og [3289-311] samgöngubætur	36
Leið [3289-348] gata	37
Mómýri [3289-356] mógrafir	38
Óþekkt [3289-357] skurður	39
Leið [3289-354] reiðgötur	40
Varða [3289-353] samgöngubót	41
Þrívörður [3289-358], [3289-359] og [3289-360] samgöngubætur	42
Varða [3289-363] samgöngubót	44
Varða [3289-362] samgöngubót	44
Varða [3289-361] samgöngubót	46
Varða á Miðaftanskletti [3289-312] eyktarmark – samgöngubót	47
Varða [3289-313] samgöngubót	48
Varða [3289-314] samgöngubót	49
Vörður [3289-366] og [3289-367] kennimörk	49
Varða við Reiðketil [3289-365] samgöngubót	51

Leið um Reiðketil [3289-368] og leið um Klauf [3289-369] reiðgötur	51
Vörður, Stóra-Bíldhól [3289-349], [3289-350], [3289-351] og [3289-352] samgöngubætur	53
Varða á Litla-Bíldhól [3289-346] samgöngubót	56
Varða á Arnarhól [3289-344] samgöngubót.....	56
Leiðir [3289-371] og [3289-370] götur	57
Klapparvað [3289-376] vað.....	58
Varða [3289-339] samgöngubót.....	59
Varða [3289-338] samgöngubót.....	60
Vatnsból? [3289-326] niðurgröftur – hleðsla.....	60
Varða [3289-324] samgöngubót.....	62
Varða [3289-337] samgöngubót.....	62
Varða [3289-336] samgöngubót.....	63
Varða á Húsakletti [3289-335] samgöngubót.....	63
Torftökustaður [3289-355] niðurgröftur.....	65
Varða [3289-377] heimild við Tittlingastaðavað [3289-373] vað.....	65
Minjar innan skógræktarsvæðis	65
Túngarður [3289-316] garðlag	65
Leið [3289-318] gata	67
Vörður á Vörðuhól [3289-319] og [3289-320] samgöngubætur	67
Leiðir [3289-327] og [3289-325] gata.....	69

Vörður [3289-321], [3289-322] og [3289-323] samgöngubætur	71
Stekkur [3289-328] stekkur	72
Leiðir [3289-372] og [3289-374] götur	73
Garður [3289-329] garðlag	74
Varða [3289-330] kennimark	77
Varða [3289-331] kennimark – samgöngubót.....	77
Óþekkt [3289-332] hleðsla?	78
Leið [3289-375] gata	78
Varða [3289-333] samgöngubót	79
Varða [3289-334] samgöngubót	80
Vörður á Höllum [3289-340] og [3289-341] samgöngubætur	81
Varða á Höllum [3289-342] samgöngubót	83
Leið [3289-343] gata	83
Varða [3289-347] samgöngubót	83
Heybandsvegur [3289-364] gata	84
Samantekt og niðurstöður.....	86
Minjar innan skógræktarsvæðis.....	87
Minjar utan skógræktarsvæðis.....	88
Heimildir	90
Árnastofnun – Örnefnasafn	90
Þjóðskjalasafn Íslands.....	90

Myndaskrá

Mynd 1. Skráningarsvæðið er blái punkturinn á kortinu.	2
Mynd 2. Yfirlitskort af skráningarsvæðinu og fornleifum.	13
Mynd 3. Skráningarform í Húnaþingi vestra á Norðurlandi, fylgir stöðlum Minjastofnunar Íslands.....	18
Mynd 4. Túnakort Litlu-Borgar frá árinu 1920. Norðaustur snýr upp.	20
Mynd 5. Fornleifar í bæjartúni Litlu-Borgar.	21
Mynd 6. Horft yfir bæjartún Litlu-Borgar í átt að Vesturhópsvatni. Bæjartóft [300] fremst, fjárhús [304] aftar t.v. og fjárhús [305] t.h.	22
Mynd 7. Horft norðaustur yfir bæjartóftina [300]; fjær sést tóft [303].	23
Mynd 8. Horft austur yfir bæjartóftina [300] á Litlu-Borg.	24
Mynd 9. Horft suður yfir tóftarhól [301]. Fjær sjást tóftir [304] t.v. og [305] t.h.....	25
Mynd 10. Tóft [301]; horft suðaustur að bæjarhól.	25
Mynd 11. Líklega leynast minjar í þessum hól [302].	26
Mynd 12. Tóft [303].	27
Mynd 13. Horft niður á fjárhús [304]. Suður snýr upp.	28
Mynd 14. Horft inn í fjárhús [304] með garða í miðju.	29
Mynd 15. Horft norður yfir fjárhús [305].	30
Mynd 16. Drónamynd af fjárhúsum [305]; austur snýr upp.....	30
Mynd 17. Brunnur [306].	31

Mynd 18. Fjárhús [305] og matjurtagarður [307].	32
Mynd 19. Akstursspor liggur nú inn á túnið þar sem gamla heimreiðin [345] var áður (t.h.).	33
Mynd 20. Tóft [315] byggð utan í túngarðinum; horft norðaustur.	34
Mynd 21. Krummavarða [309] stendur á hæð ofan við Brunnhúsmýri [306]; horft norður....	35
Mynd 22. Vörðubrot [310].	36
Mynd 23. Vörðubrot [311].	37
Mynd 24. Leið [348] sem liggur á mill vörðu [310] og vörðu [311].	38
Mynd 25. Horft yfir mógrafir í Mómýri [356].	39
Mynd 26. Skurður [357] í Mómýri [356].	40
Mynd 27. Reiðgötur [354] ofan eða austan við Mómýri [356].	41
Mynd 28. Varða [353] við reiðgötur [354].	42
Mynd 29. Varða [358], sú syðsta af Þrívörðum; horft í átt að Vesturhópsvatni.	43
Mynd 30. Brot af miðjuvörðunni [359] af Þrívörðum.	43
Mynd 31. Nyrsta Þrívarðan [360]; horft yfir Virkisvatn (t.h.) og Vesturhópsvatn (t.v.).	44
Mynd 32. Vörðubrot [363] stendur hátt á stórum steini; horft í átt að Vesturhópsvatni.....	45
Mynd 33. Varða [362]; horft til Vesturhópsvatns.	45
Mynd 34. Varða [312] á Miðaftanskletti; horft norður í átt að Borgarvirki.....	47
Mynd 35. Varða [313].	48
Mynd 36. Varða [314].	49
Mynd 37. Varða [366].	50
Mynd 38. Varða [367].	50

Mynd 39. Varða [365] við Reiðketil. Reiðgata – fjórhjólaslóði [368] sést fyrir neðan (t.v.). .	51
Mynd 40. Horft yfir Reiðketil og Reiðketilstjörn frá vörðu [365]. Reiðgata [368] sést h.m. .	52
Mynd 41. Leiðin [369] um hina grösugu Klauf sést betur á loftmynd en á vettvangi.	53
Mynd 42. Varða [349] á Stóra-Bíldhól; Bíldhólstjörn fyrir neðan.	54
Mynd 43. Varða [350] á Stóra-Bíldhól; horft yfir Bíldhólstjörn og Grafarvatn.	54
Mynd 44. Varða [351] á Stóra-Bíldhól.	55
Mynd 45. Varða [352] á Stóra-Bíldhól.	55
Mynd 46. Varða [346] á Litla-Bíldhól.	56
Mynd 47. Varða [344] á Arnarhól.	57
Mynd 48. Á <i>Herforingjaráðskorti Dana</i> frá 1909 sést leið [370] meðfram Víðidalsá.	58
Mynd 49. Varða [339] hefur staðið við leið [371].	59
Mynd 50. Varða [338] ofan við Víðidalsá.	60
Mynd 51. Vatnsból [326] við leið [327].	61
Mynd 52. Varða [324] við leið [327].	61
Mynd 53. Varða [337].	62
Mynd 54. Varða [336].	63
Mynd 55. Vegleg varða [335] á Húsakletti; horft austur.	64
Mynd 56. Torftökustaður [355].	64
Mynd 57. Túngarðurinn [316]. Borgarvegur liggur nálægt nyrsta hlutanum (t.h.).	66
Mynd 58. Horft niður eftir norðurtúngarðinum. Brunnhúsmýri er h.m. á myndinni.	66
Mynd 59. Leið [318] liggur um hlið á suðurtúngarði [316] að Vörðuhól [319 / 320].	67

Mynd 60. Vestri varðan [319] á Vörðuhól.	68
Mynd 61. Eystri varðan [320] á Vörðuhól.	68
Mynd 62. Efri leiðin [327] sunnan og neðan Vörðuhóls; horft norðaustur.....	69
Mynd 63. Neðri leiðin [325] sunnan Vörðuhóls; horft suðvestur.	70
Mynd 64. Varða [321], efst af þremur milli leiða [327] og [325] neðan Vörðuhóls.	70
Mynd 65. Miðjuvarðan [322] af þremur milli leiða [327] og [325]; horft til vörðu [321].	71
Mynd 66. Neðsta varðan [323] af þremur milli leiða [327] og [325].	72
Mynd 67. Stekkjartóft [328] neðan við Vörðuhól [319 /320].	73
Mynd 68. Horft suður eftir fornu garðlagi [329] við Litluborgarflóa.	74
Mynd 69. Horft norður eftir garðlagi [329].	75
Mynd 70. Garðlag [329] séð úr lofti.	76
Mynd 71. Varða [330] við garðlag [329].	76
Mynd 72. Fallin varða [331].	77
Mynd 73. Manngert eða náttúrulegt? Kannski leynist þarna mannvirki [332].	78
Mynd 74. Fallin varða [333].	79
Mynd 75. Yfirgróið vörðubrot [334] sem sennilega er gamalt.	80
Mynd 76. Varða [340] fremst; horft norður til vörðu [341].	81
Mynd 77. Varða [341].	82
Mynd 78. Varða [342] við leið [343].	82
Mynd 79. Leið [343]; horft suðvestur til Faxalækjar, Grafarvatns og Bíldhólstjarnar.	83
Mynd 80. Varða [347] við Heybandsveg [347].	84

Mynd 81. Horft suður eftir Heybandsvegi [364]. Fjær sést Arnarhóll (t.v.).	85
Mynd 82. Leiðir og vörður á svæðinu.	86

Inngangur

Að beiðni Óskars Más Ásmundssonar, fyrir hönd landeigenda Litlu-Borgar, tók Ragnheiður Traustadóttir, fornleifafræðingur, fyrir hönd Antikva ehf., að sér að skrá fornleifar vegna fyrirhugaðrar skógræktar á jörðinni. Skógræktarsvæðið er sunnan við gamla bæjarstæðið en skráningin nær yfir alla jörðina.

Skráningin fékk verknúmerið 3289 hjá Minjastofnun Íslands. Innan skógræktarsvæðisins var skráð garðlag sem gæti verið mjög fornt, stekkur, vörður og leiðir. Utan skógræktarsvæðisins voru skráðar minjar í hinu gamla bæjartúni, tóftir frá bæ og útihúsum, túngarður og brunnur. Einnig voru skráðar fleiri vörður og leiðir.

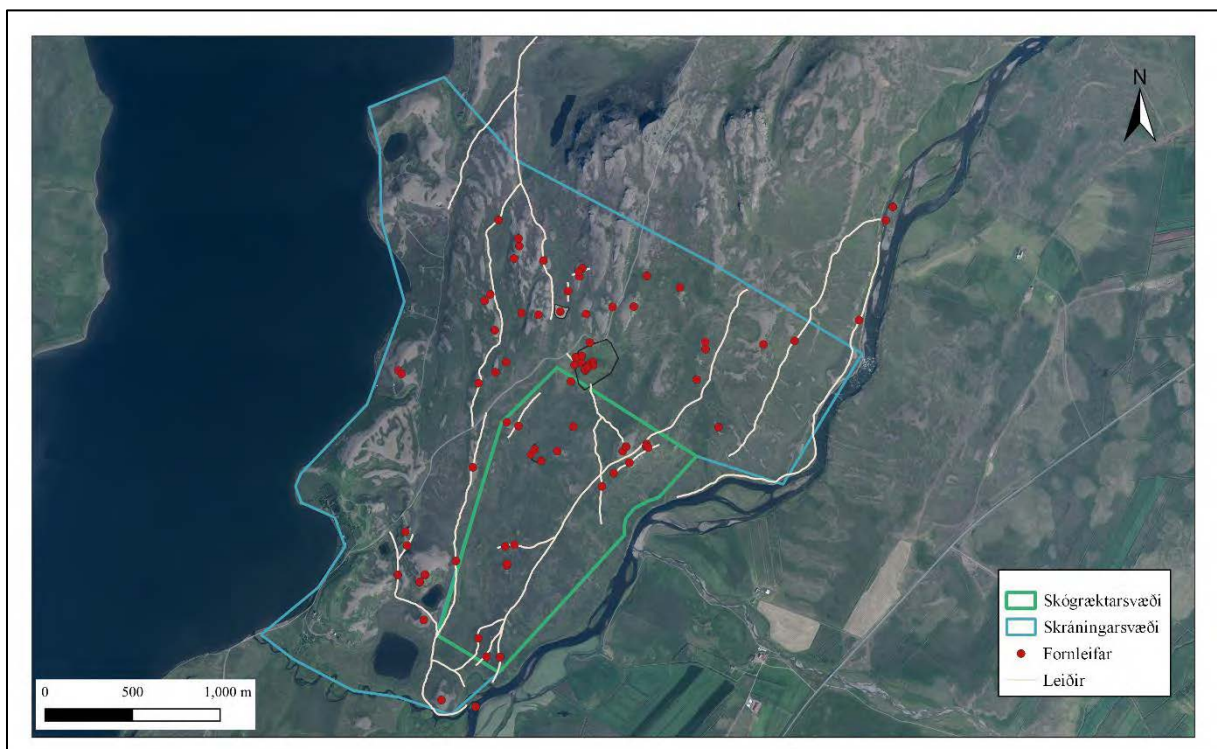
Skráningin fól í sér athugun á fyrri skráningum, heimildasöfnun, vettvangsskráningu og úrvinnslu, mat á minjum innan skipulagssvæðisins, svo sem hættumat, og skýrslu- og kortagerð. Allar minjar voru mældar upp og staðsettar og við fornleifaskráninguna var farið eftir stöðlum Minjastofnunar Íslands. Óskar Már veitti ýmsar upplýsingar um staðhætti við skráninguna og er honum þakkað fyrir.

Skýrsluhöfundar sáu um vettvangsvinnu og heimildavinnu.

Með skýrslunni fylgir stafrænn hnitagrunnur.

Fornleifaskráning

Þetta er í fyrsta sinn sem fornleifar eru skráðar á Litlu-Borg. Skráningin nær yfir alla jörðina þótt skógrækt sé einungis fyrirhuguð á hluta hennar. Gengið var skipulega um alla jörðina og leitað að minjum eins og krafist er samkvæmt nýjustu stöðlum Minjastofnunar Íslands. Allar minjar voru staðsettar og mældar upp á vettvangi. Til skýrgreiningar eru skráningunni hér skipt í minjar utan skógræktarsvæðis og minjar innan skógræktarsvæðis.

Mynd 2. Yfirlitskort af skráningarsvæðinu og fornleifum.

Skráningarsvæðið

Landamerkjalyking Litlu-Borgar frá árinu 1889 hljóðar svo: Að austan ræður Víðidalsá merkjum Litlu-Borgar „þannig, að hólmar þeir, sem eru í ánni, tilheyra Litluborg; að sunnan Faxalækur; að vestan Vesturhópsvatn norður að Grænalæk; að norðan ræður Grænilækur, og

svo eru merki frá þeim læk beina sjónhending í suðurhorn Borgarvirkis, og þaðan aftur í vörðu þá sem hlaðin er við Víðidalsá, skammt frá Tittlingastaðavaði.“¹

Eins og þarna kemur fram er hið fræga Borgarvirki á næstu jörð, þ.e. Stóru-Borg. Akstursvegurinn Borgarvegur liggur norðaustur um land Litlu-Borgar að Borgarvirki. Landamerki Litlu-Borgar hafa haldist óbreytt og fornleifaskráningin tekur til allrar jarðarinnar. Svæðið þar sem á að rækta skóg er hins vegar bundið við landsvæðið sunnan Borgarvegar. Mörkin liggja utan við gamla bæjartúnið og fara yfir sunnanverðan túngarðinn [316]. Að vestan liggja mörkin meðfram svokölluðum Heybandsvegi [364] og fara líka yfir hann á kafla. Sunnanvert nær svæðið að Arnarhóli við Faxalæk og síðan liggja mörkin norðaustur meðfram Víðidalsá. Halli er á landinu í suður og austur niður að ánni og vestur að Vesturhópsvatni. Svæðið er votlent en vel gróið lyngi, mosa, grasi og öðrum lággróði og skiptast á gróin svæði, melkollar og klettur. Sumarbústaðabyggð er meðfram Vesturhópsvatni.

Tilgangur fornleifaskráningar

Samkvæmt 4. mgr. 3. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 (mml.), sem tóku við af þjóðminjalögum nr. 107/2001 1. janúar 2013, njóta fornleifar friðunar og eru þannig verndaðar gegn hvers kyns raski.

Í 3. mgr. 3. gr. mml. eru fornleifar skilgreindar með svofelldum hætti:

„Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

a. búsetulandslag, skráðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,

¹ Landamerkjabréf Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1889.

- b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri,
- c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,
- d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,
- e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,
- f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,
- g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,
- h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,
- i. skipsflök eða hlutar þeirra.“

Í 21. gr. mml. er kveðið á um verndun fornleifa:

„Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Eigendur og ábúendur jarða skulu hlúa að fornleifum á landareignum sínum og viðhalda umhverfi þeirra eftir því sem sanngjarnt getur talist. Minjastofnun Íslands er skylt að veita ráðgjöf og leiðbeiningar í því sambandi.

Minjastofnun Íslands gerir nauðsynlegar ráðstafanir til verndar fornleifum, viðhalds eða endurbóta, en áður skal gera landeiganda eða ábúanda viðvart um þær. Ef nauðsyn krefur lætur Minjastofnun Íslands rannsaka fornleifar með uppgrefti eða á annan hátt.“

Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar finnast ber að tilkynna það Minjastofnun Íslands, sbr. 38. gr. mml., og án tafar skv. 1. mgr. 23. gr. megi ætla að þær séu í hættu.

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að sporna við því að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða að nauðsynjalausu. Fornleifaskráning kemur að notum í minjavörslu þegar ákvarðanir eru teknar um aðgerðir til verndar einstökum minjastöðum eða minjasvæðum. Auk þess kemur hún að gagni í rannsóknum og kynningum.

Ekki er það síður hagur þeirra sem stýra hvers konar framkvæmdum að eiga aðgang að yfirliti um fornleifar á tilteknu svæði. Segja má að við það vinnist tvennt. Unnt verður að taka tillit til minjanna við skipulagsvinnu og nýta þær til að varðveita sögu staðarins í landslaginu. Einnig má minnka stórlega líkur á að framkvæmdaraðilar rekist í miðjum klíðum á fornleifar sem þeir gerðu sér ekki grein fyrir að gætu verið fyrir hendi en reynist svo nauðsynlegt að rannsaka með tilheyrandi kostnaði og töfum á framkvæmdum.

Björgunaruppgröftur, sem er unninn vegna framkvæmda og undir þrýstingi frá framkvæmdaraðilum, er heldur ekki æskilegur frá sjónarmiði fornleifafræðinnar. Fornleifaskráning sameinar þess vegna hagsmunum fræðigreinarinnar og þeirra sem standa að framkvæmdum.

Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal skv. 16. gr. mml. fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi.

Skulu skipulagsyfirvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrárm með hliðsjón af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda án undanfarandi fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskráningar. Þegar sérstaklega stendur á getur Minjastofnun Íslands veitt undanþágu fyrir framkvæmdum með tilteknum skilyrðum.

Skipulagsyfirvöld skulu tilkynna Minjastofnun Íslands um gerð skipulagsáætlana og verulegar breytingar á þeim og um gerð skýrslna um mat á umhverfisáhrifum.

Almennt er æskilegt að framkvæmdum sé beint frá minjastöðum en sé þess enginn kostur ber að tilkynna Minjastofnun Íslands um framkvæmdirnar með sannanlegum hætti með minnst fjögurra vikna fyrirvara eins og segir í 23. gr. mml. Enn fremur segir að Minjastofnun Íslands ákveði að undangenginni vettvangskönnun hvort frekari rannsóknar sé þörf, hvort gera skuli tillögu um friðlýsingu eða hvort fornleifarnar megi víkja og þá með hvaða skilmálum. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda fyrr en ákvörðun Minjastofnunar Íslands liggur fyrir.

Í 2. mgr. 28. gr. mml. segir að framkvæmdaraðili greiði kostnað við þær rannsóknir á fornleifum sem Minjastofnun Íslands ákveður að séu nauðsynlegar vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Við allar umfangsmiklar framkvæmdir skal sá sem fyrir þeim stendur bera kostnað af nauðsynlegum rannsóknum og vettvangsskráningu fornleifa.

Fornleifaskráning og aðferðir

Við fornleifaskráninguna voru fornleifar flokkaðar undir jörðina Litlu-Borg. Fjallað er um hvern minjastað fyrir sig. Ljósmyndir voru teknar og gerð kort auk þess sem minjarnar voru hnitsettar og færðar inn á loftmynd frá Loftmyndum ehf.

Minjanúmer

Minjar eru auðkenndar með númeri og sérheiti þeirra ef finnst, til dæmis Þrívörður „[3289-358], [3289-359] og [3289-360]“, síðan er tegund nefnd á eftir númeri til frekari skýringar. Ef stendur *heimild* á eftir númeri þá hafa ekki fundist fornleifar á vettvangi. Fyrsta númer innan hornklofa er númer Minjastofnunar og seinna númer er númer skráningarinnar í landfræðilegum gagnagrunni Antikva yfir fornleifar, örnefni og sögulegar minjar í Húnaþingi vestra á Norðurlandi.

304, Fjárhús, Arkeologiska object	
Attributes	Text Relations Geo Objects Documents Events
Attribute	Value
Name	Fjárhús
Class	Arkeologiska object
eldra_minj_id	Ekki skráð áður
minj_id	3289-304
Sérheiti	
bæjarnafn	Litla-Borg
jarðatal_johnsen	130
yfirflokkun	búsetuminjar
tegund	tóft
efni	torf
verndun	friðað
lengd	14.5 meter
breidd	10.77 meter
veggjahæð frá	0.3
veggjahæð_til	2
breidd veggjar	1.5
Athugasemdir	Breidd veggjar frá 1 til 1,5 m
umhverfi	garðlönd og tún
aldur_fra	1900
aldur_til	1920
skráning	Ragnheiður Traustadóttir Rúna K. Tetzschner
mæling	uppmæling
heimsott	10.06.2024
horfin	nei
horfin_astæða	<None>
hættumat	mikil hættu
hættuorso	uppblásturs/áfoks
ástand	vel greinanlegar
minjagildi	mikið
verkefna nr	3289
Hlutverk	Fjárhús

Mynd 3. Skráningarform í Húnabingi vestra á Norðurlandi, fylgir stöðlum Minjastofnunar Íslands.

Tegund, hlutverk og heiti

Tegund og hlutverki minja er eins og venjan er um fornleifaskráningar lýst í fáum orðum, þ.e. hvort um sé að ræða tóftir bæja eða útihúsa, höfn, byrgi, túngarð og þar fram eftir götunum. Stundum sér fornra minja ekki stað í landslaginu þótt þeirra sé getið í heimildum og kunna margar ástæður að vera fyrir því. Kemur þá fram í fornleifaskránni að „heimild“ sé til um til dæmis vörðu. Er leitast við að hafa fornleifaskrána eins nákvæma og kostur er því að leifar fornminja kunna að leynast í jörðu þótt ekki sé unnt að sjá þær með berum augum á yfirborðinu.

Hafi fornminjarnar sérnafn er það sérstaklega skráð en þegar engu slíku er til að dreifa kemur fyrir að hlutverki þeirra sé lýst þar sem heitið stæði annars, til dæmis fjárhús [3289-305].

Staðsetning

Tekin voru GPS hnit á öllum minjum eða þær mældar upp með nákvæmu GPS mælingartæki úti á vettvangi og þau færð inn í landupplýsingagrunn Norðurlands. Í hjálagðri fornleifaskrá eru gefin upp hnit í landshnitakerfinu Ísnet 93 þegar við á. Staðsetning þeirra er svo færð inn á loftmynd. Gögnum er einnig skilað í stafrænu formi í landupplýsingakerfi.

Staðhættir og lýsing

Ávallt er greint frá afstöðu skráðra minja í landslaginu, þeim og staðháttum lýst, bæði formi, umfangi og ástandi, og aðrar athugasemdir gerðar þegar þörf krefur, til dæmis vísað í aðrar heimildir.

Hættumat

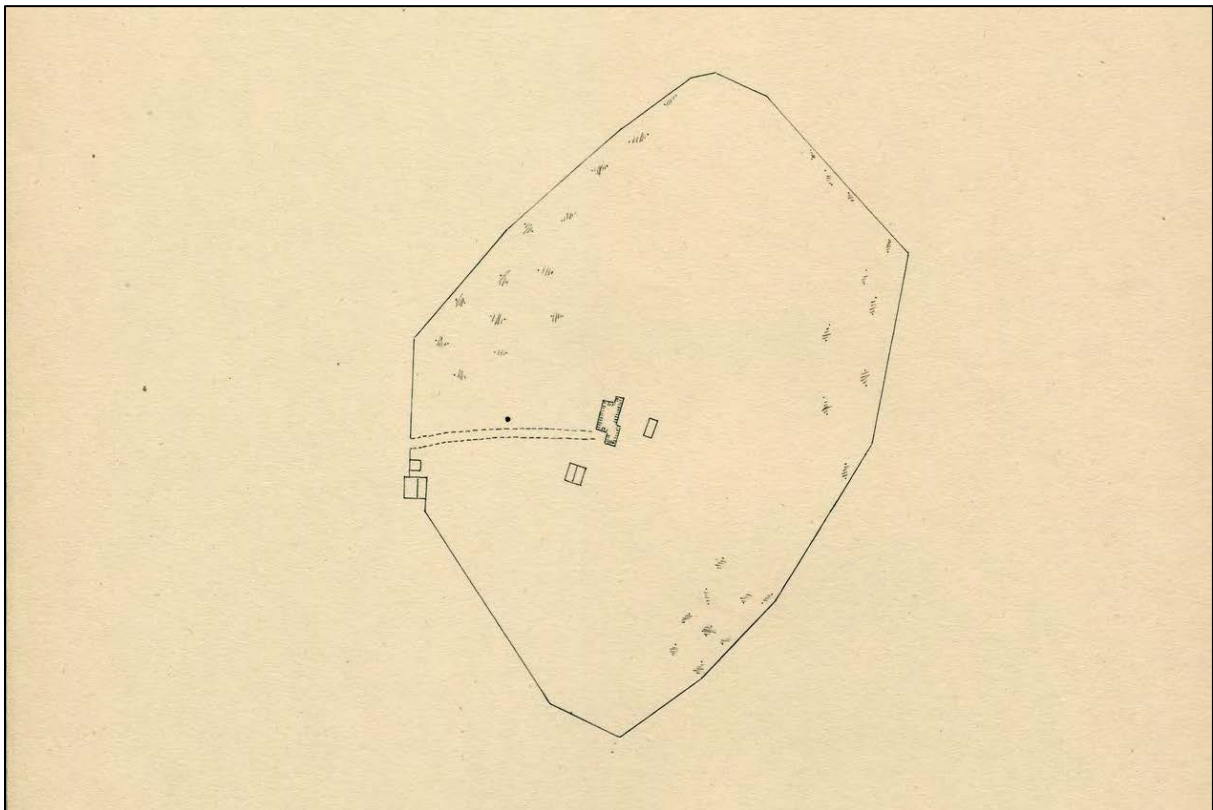
Leitast er við að leggja mat á þá hættu sem að fornleifunum kann að steðja, bæði af völdum náttúru og manna. Þetta er gert til að unnt sé að grípa til viðeigandi ráðstafana liggi minjar undir skemmdum eða geti orðið fyrir raski. Hætta vegna ábúðar þýðir að framkvæmdir eða álag kunni að raska fornminjum. Hætta vegna veðrunar þýðir að fornleifar séu smám saman að mást í burtu fyrir áhrif lofts eða vatns. Hætta vegna landbrots þýðir að fornleifar geti glatast af völdum vatns eða uppblásturs.

Ekki er lagt mat á hættuna þegar einungis er til heimild um fornleifar en þær hafa ekki fundist við vettvangsskráninguna. Í þessu tilviki hafa tvær fornleifar horfið eða sjást ekki á yfirborði og eru því eingöngu þekktar af heimildum.

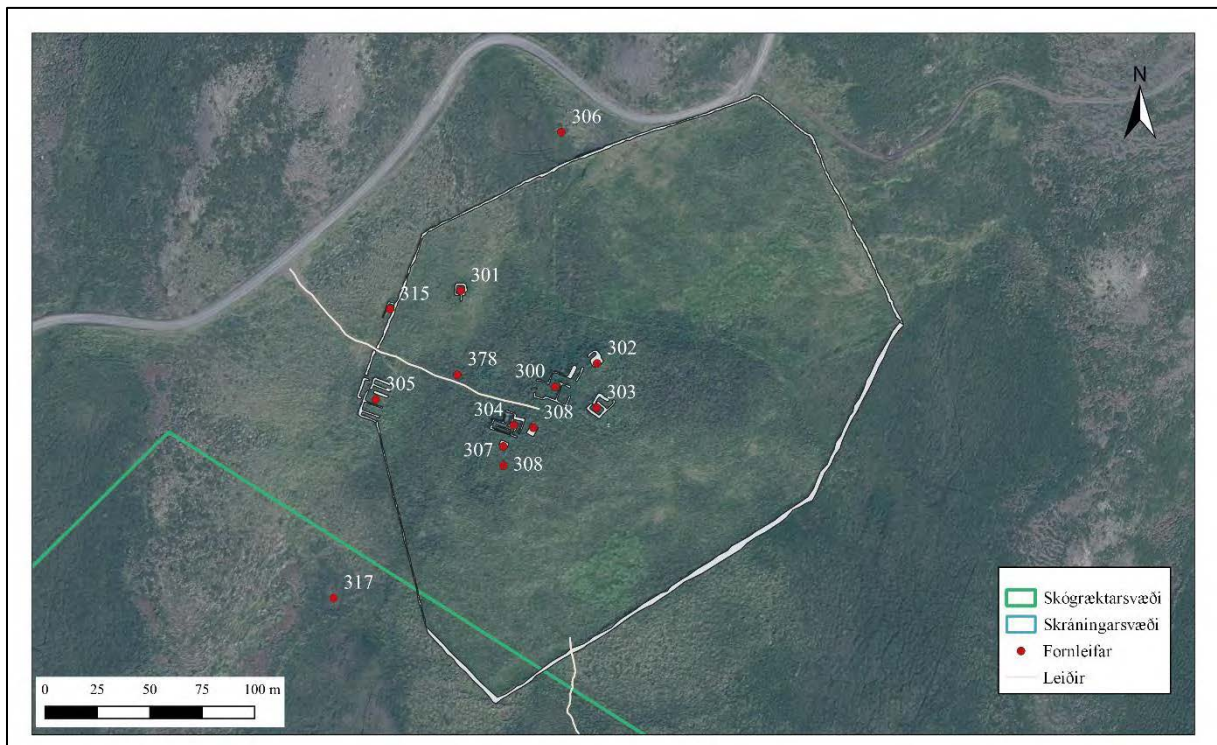
Mótvægisáðgerðir

Ef minjar eru í hættu vegna framkvæmda er lagt til að framkvæmdum sé beint frá minjastaðnum. Ef það er ekki hægt er komið með tillögur að mótvægisáðgerðum. Það er þó alltaf Minjastofnun Íslands sem ákveður hvað þarf að gera og með hvaða hætti.

Fornleifar á svæðinu

Mynd 4. Túnakort Litlu-Borgar frá árinu 1920. Norðaustur snýr upp.

Mynd 5. Fornleifar í bæjartúni Litlu-Borgar.

Litla-Borg [3289-130]

Litla-Borg er innan landnáms Sóta sem samkvæmt *Landnámu* nam Vesturhóp og bjó undir Sótafelli þar sem Breiðabólstaður standur nú.² Vesturhópið er allbreiður dalur með talsverðu undirlendi sem hefur hlotið nafn af vatninu sem hét Vesturhóp í fyrndinni. Bæirnir austan við vatnið voru í Víðidal og nefndust Ásabæir og var Litla-Borg meðal þeirra.³

Samkvæmt *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns* var jörðin metin 24 hundruð árið 1705, þá í konungseign og ein svokallaðra Vatnsdalsjarða sem Lauritz Gottrup lögmaður að Þingeyrum hafði í forlénung. Ábúandi var Jón Brandsson og voru átta í heimili en í bústofninum voru tvær kýr, veturgömul kvíga, 30 ær, 12 veturgamlir sauðir, 12 lömb, tveir hestar, eitt hross og ein unghryssa. Torfrista og stunga voru lök og mósukurður til eldiviðar í sökkuvaflóa þannig að hann brúkaðist ekki. Til kolagerðar var notast við hrisrif. Lax- og

² *Íslensk fornrit*, I, 1968, 214-215.

³ Pétur Aðalsteinsson, 1978, 409.

silungsveiðivon var aðeins í Faxalæk því Stóru-Borgarmenn eignuðu sér alla veiði í Víðidalsá. Berjatekja var góð en þverrandi og engjar litlar.⁴ Í *Jarðatali* Johnsen árið 1847 var Litla-Borg talin 20 hundruð; hún var komin í bændaeign og ábúandi einn leigjandi.⁵

Mynd 6. Horft yfir bæjartún Litlu-Borgar í átt að Vesturhópsvatni. Bæjartóft [300] fremst, fjárhús [304] aftar t.v. og fjárhús [305] t h.

Á Litlu-Borg bjó lengi Kristófer Pétursson þjóðhagur maður og silfursmiður.⁶ Byggja örnefnalýsingar jarðarinnar á vitneskju barna hans, Margrétar og Þórðar, sem ólust þar upp.⁷ Kristófer seldi jörðina árið 1946 nokkrum athafnamönnum búsettum á Akranesi og í Reykjavík.⁸ Síðustu ábúendur voru hins vegar hjónin Annas Sveinsson og Helga Jakobsdóttir. Eftir þeirra ábúðartíð lagðist Litla-Borg í eyði og er jörðin nú sameiginleg eign margra aðila sem nýta hana sem sumarbústaðaland.⁹

⁴ *Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín*, VIII, 1926, 208-209.

⁵ Johnsen, 1947, 229.

⁶ Pétur Aðalsteinsson, 1978, 445.

⁷ Ö-Litla-Borg ÞK og MK.

⁸ *Afsal*, 1946.

⁹ Pétur Aðalsteinsson, 1978, 445-446.

Minjar utan skógræktarsvæðis

Bæjarstæði [3289-300]

Á túnakorti Litlu-Borgar frá árinu 1920 sést bæjarstæðið um miðbik túnsins fyrir enda heimreiðar [345].¹⁰ Í örnefnalýsingu segir: „Það er kunnugt fornbyli, mikil girðing um stórt tún, sem mikið hefir gengið saman að sunnan og austan. Það stendur sunnan í hæð þeirri, sem Borg hin meiri stendur norðaustan við. [...] Þar eru miklar fornar tóftir í túni, einkum norðan.“¹¹

Mynd 7. Horft norðaustur yfir bæjartóftina [300]; fjær sést tóft [303].

Gamla bæjartúnið er í brekku sunnan í lágum klettaás sem gengur til suðurs frá Borgarvirki. Þaðan er útsýn opin til suðurs og austurs um Viðidalinn. Tóft bæjarins sem sýndur er á túnakortinu stendur á náttúrulegri hæð í túninu ásamt fleiri tóftum. Sjálf bæjartóftin er stór og greinileg og skiptist í að minnsta kosti þrjú rými. Hún opnast í norður, austur og vestur og vestan megin er steipt veggjabrot. Að öðru leyti eru veggir þó hlaðnir úr torfi og grjóti, 1-2 m

¹⁰ *Túnakort Litlu-Borgar*, 1920.

¹¹ Ö-Litla-Borg HG, 1.

á breidd og 0,5-1,5 m á hæð. Þótt tóftin sjáist greinilega er hún mjög ólögleg, mikið hrunin og sums staðar erfitt að greina útlínur veggja. Hún er í hættu vegna uppblásturs en hefur mikið minjagildi.

Mynd 8. Horft austur yfir bæjartóftina [300] á Litlu-Borg.

Óþekkt [3289-301] tóft

Vestan í túninu er ógreinileg tóft á náttúrulegum hól. Aðallega sjást þarna þústir. Tóftin er samrunnin hólum sem allur er vel yfirgróinn grasi. Hæð veggja innanvert er um 0,5 m en hæð hólsins allt að 2-2,5 m. Norðan við tóftina, nær akstursveginum, eru fleiri ójöfnur í hólum og gætu ef til vill leynst minjar þar líka. Tóftin hefur nokkurt minjagildi. Hún er ekki í hættu.

Mynd 9. Horft suður yfir tóftarhól [301]. Fjær sjást tóftir [304] t.v. og [305] t h.

Mynd 10. Tóft [301]; horft suðaustur að bæjarhól.

Mynd 11. Líklega leynast minjar í þessum hól [302].

Óþekkt [3289-302] tóft

Hólbunga er við norðausturhorn bæjartóftarinnar [300], yst í hæðinni sem bæjarhúsin standa á. Þarna sést ekkert hús á túnakorti en virðist mega greina hólf norðan megin í bungunni þannig að líklega er þetta mjög sokkin og yfirgróin tóft, ef til vill eldri en hinar tóftirnar í hæðinni. Hún hefur sloppið við uppblástur og hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 12. Tóft [303].

Útihús [3289-303] tóft

Á túnakorti er útihús sýnt austan við bæinn [300].¹² Austast í hæðinni er tóft með tveimur rýmum sem liggja samhliða í svolitlum halla með stefnu austur – vestur. Innangenget er á milli þeirra og inngangar á báðum, að vestan í syðra rýmið en að norðan í hitt. Tóftin er mjög gróin grasi en hefur verið hlaðin úr torfi og grjóti sem enn er greinilegt. Veggir eru 0,7-1,3 m á hæð og um 1-2 m á breidd. Væntanlega hefur þarna verið hús fyrir skepnur. Tóftin er í hættu vegna uppblásturs en hefur mikið minjagildi.

¹² Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1920.

Mynd 13. Horft niður á fjárhús [304]. Suður snýr upp.

Fjárhús – hlaða [3289-304] tóft

Á túnakorti er tvískipt bygging suðvestan við bæjarhúsið [300].¹³ Á þessum stað í bæjarhólnum er hins vegar þrískipt tóft, hlaðin úr torfi og grjóti og vel gróin grasi. Hæð veggja er á bilinu 0,3-2 m en breiddin 1-2 m. Í stærsta rýminu er garði eftir endilöngu gólfi með stefnu vestur – austur og hefur þar verið fjárhús. Gengið er inn um dyr á vesturgafli sem er lægri en hinir veggirnir. Op er á milli fjárhússins og minna rýmis sem liggur norður út frá því; um 0,7 m eru upp í opið þannig að kannski hefur þarna verið hleri fremur en dyr. Meðfram innanverðum austurvegg þessa minna rýmis er stallur eða jata svo það hefur væntanlega líka hýst skepnur. Útgangur er við norðvesturhornið. Aftan við fremri rýmin hefur verið hlaða með stefnu norður – suður. Op eða hlerar hafa verið milli hennar og skepnuhúsanna. Botninn er nokkuð lægri í fjárhúsinu en í hinum rýmum. Bárujárn og timburleifar eru í tóftinni. Hún er ekki farin að blása upp og hefur mikið minjagildi.

¹³ Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1920.

Mynd 14. Horft inn í fjárhús [304] með garða í miðju.

Fjárhús [3289-305] tóft

Á túnakorti sést sést þríhólfa bygging upp við túngarðinn fast sunnan heimreiðar [345].¹⁴ Þarna er tóft af fjárhúsi sem hefur verið byggt upp við innanverðan vesturtúngarðinn [316]. Veggir og garðar eru hlaðin úr torfi og grjóti, mesta veggjahæð um 1,3 m og breidd um 1 m en sums staðar minni vegna uppblásturs. Garðar ná um 0,5 m hæð. Syðst í tóftinni er stórt rými með tveimur görðum og er innangengt úr því yfir í annað minna rými með einum garða og steypu trogi eða fjárkláðabaði. Vestast upp við túngarðinn er hlaða, byggð þvert á fjárhúsin og er innangengt á milli. Dyr virðast vera á báðum hlöðugöflum; um aðrar er hægt að komast út fyrir túngarðinn en inn fyrir hann um hinn. Tóftin öll er í mikilli hættu vegna uppblásturs og eru sumir veggirnir að hverfa, einkum sunnan megin. Hún hefur mikið minjagildi.

¹⁴ Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1920.

Mynd 15. Horft norður yfir fjárhús [305].

Mynd 16. Drónamynd af fjárhúsum [305]; austur snýr upp.

Mynd 17. Brunnur [306].

Brunnhús – brunnur [3289-306] vatnsból og brunnur [3289-378] heimild

Samkvæmt Margréti Kristófersdóttur sem ólst upp á Litlu-Borg voru brunnur og brunnhús norðvestan við bæinn og bæjartúnið:

Úr Brunnhúsmýrinni sem er norð-vestan við túnið, hefur einhvern tímann verið grafinn mjór skurður frá lindinni í mýrinni og vatnið frá honum leitt í gegnum tréstokk inn í brunnhúsið sem stóð nær bænum og var hálf tunna höfð undir bununni. Þarna var vatn tekið í þvotta og handa kúnum, en allt drykkjarvatn handa fólki var tekið úr ‘lindinni’ sem er í Brunnhúsmýrinni.

Þegar ég var á Litlu-Borg voru veggir hafðir í kring og seinna að mestu byggt yfir. Þessi uppsprettulind hafði þá verið stækkuð og gerð að brunni, hún er ca. 200 metra frá bæjarrústunum. Þarna var kalt og mjög gott vatn.¹⁵

Að sögn Margrétar átti Guðmundur góði Hólabiskup að hafa drukkið úr lindinni og vígt hana og Ingólfur Jóhannesson bóndi sem bjó á Litlu-Borg á undan foreldrum hennar byrjaði hvern dag á því að drekka glas af vatni úr henni.¹⁶

Brunnur [306] er varðveittur í Brunnhúsmýri milli túngarðsins og Borgarvegar og fannst samkvæmt leiðbeiningum Óskars Mús Ásmundssonar. Girt hefur verið í kringum hann og breitt yfir þannig að ekki sést í hleðslurnar. Brunnurinn hefur nokkurt minjagildi.

Á túnakorti er auk þess merkt inn hringlaga mannvirki fast norðan við heimreiðina sem gæti hafa verið brunnur [378] en þar fundust engar minjar.¹⁷

Mynd 18. Fjárhús [305] og matjurtagarður [307].

¹⁵ Ö-Litla-Borg ÞK og MK, 1.

¹⁶ Ö-Litla-Borg ÞK og MK, 1.

¹⁷ *Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi*, 1920.

Matjurtagarður [3289-307] þústir og sumarbústaðir [3289-308] húsgrunnar

Greina má leifar af matjurtagarði [307] sem verið hefur sunnan við útihúsatóft [304]. Á vettvangi er svæðið mjög þýft og garðurinn er skýrt afmarkaður á loftmynd. Nú er girt í kringum svæðið með gaddavírsgirðingu. Hann hefur nokkurt minjagildi sem hluti af minjaheildinni. Fast sunnan og austan við tóft [304], innan matjurtagarðsins, eru tveir ferhyrndir húsgrunnar [308]. Samkvæmt Óskari Má Ásmundssyni voru þarna sumarbústaðir sem nú hafa verið rifnir. Miðað við sýnilegar leifar á staðnum stóðu þeir að hluta til á tréstólpum en þessar minjar eru ekki mikið eldri en 30 ára og teljast því ekki fornleifar. Óheppilegt er að bústaðir hafi verið byggðir á bæjarhólnum því eldri minjar gætu leynst í jörðu.

Mynd 19. Akstursspor liggur nú inn á túnið þar sem gamla heimreiðin [345] var áður (t h.).

Heimreið [3289-345] gata

Á túnakorti er sýnd heimreið sem liggur austur um túnið að bænum [300]. Gamla heimreiðin er horfin en nýlegra akstursspor liggur núna í sama farvegi. Hún hefur lítið minjagildi.

Mynd 20. Tóft [315] byggð utan í túngarðinum; horft norðaustur.

Hafsteinskofi [3289-315] tóft

Margrét Kristófersdóttir lýsir Húsakletti ofan og norðaustan bæjartúnsins og síðan bæjarkletti og því næst segist hún vera komin að túngarðinum [316] á Litlu-Borg: „Rétt innan við túngarðinn er tóftarbrot sem við kölluðum Hafsteinskofa, en þar var eitt sinn hesthús og heytóft við. Hafsteinn Sigurbjörnsson var um tíma hjá þabba að læra að smíða víravirki og hafði hvítan hest sem hét Dreki í þessum kofa.“¹⁸

Af lýsingunni að dæma kemur Margrét frá Húsakletti niður Borgarveg og mætti því ætla að Hafsteinskofi væri nyrst í túninu. Þar fundust þó engar minjar. Hins vegar gæti lítil grasi gróin tóft sem er byggð utan í vestanverðan túngarðinn mögulega verið af kofanum sem hýsti einn hest. Túngarðurinn myndar austurvegginn en veggjahæð er á bilinu 0,4–0,6 m og breidd um 1

¹⁸ Ö-Litla-Borg þK og MK, 3.

m. Ekki sést í hleðslugrjót. Tóftin opnast í átt að fjárhúsi [305] sem er staðsett nokkru sunnar við túngarðinn. Hún hefur töluvert minjagildi.

Tóft [3289-317] heimild

Á gamalli loftmynd sést tóft vestan túngarðsins og sunnan við fjárhús [305]. Mjög þýft er á svæðinu en engin tóft er lengur sýnileg.

Mynd 21. Krummavarða [309] stendur á hæð ofan við Brunnhúsmýri [306]; horft norður.

Krummavarða [3289-309] kennimark

Margrét segir: „Norð-vestan við Brunnhúsmýrina er lítill klettur sem heitir Krummaklettur og varðan þar ofan á Krumma-varða, norðar og austar er Bæjarklettur.“¹⁹ Líklega er þetta

¹⁹ Ö-Litla-Borg þK og MK, 1.

hálfhrunda varðan sem stendur á hæð norðan og ofan mýrarinnar og Borgarvegar. Hún er um 0,5 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Mynd 22. Vörðubrot [310].

Vörður [3289-310] og [3289-311] samgöngubætur

Tvö vörðubrot eru á hæð norður af Krummavörðu [309]. Syðra brotið er um 0,1 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Einungis neðsta grjótið er eftir en varðan hefur verið hlaðin uppi á stórum steini. Nyrðra brotið samanstendur af fáeinum steinum og hefur þessi varða líka verið hlaðin á stórum steini. Brotið er um 0,2 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Vörðubrotin hafa einkum minjagildi í tengslum við minjaheildina á svæðinu.

Mynd 23. Vörðubrot [311].

Leið [3289-348] gata

Vörður [310] og [311] hafa staðið sín hvorum megin við leið [348] sem liggur á milli þeirra með stefnu vestur – austur. Hún sést bæði á vettvangi og loftmynd. Leiðin hefur minjagildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Mynd 24. Leið [348] sem liggur á mill vörðu [310] og vörðu [311].

Mómýri [3289-356] mógrafir

Ofan og norðan við Borgarveg og bæjartúnið á Litlu-Borg er Mómýri sem merkt er inn á örnefnakort.²⁰ Þar var tekinn mór og sjást mógrafirnar enn mjög skýrt, bæði á loftmynd og vettvangi. Þær hafa nokkurt minjagildi.

²⁰ Ö-Litla-Borg ÞIH.

Mynd 25. Horft yfir mógrafir í Mómýri [356].

Óþekkt [3289-357] skurður

Á loftmynd má sjá reglulegt mannvirki sem líkist garðlagi sem stefnir beint í norður frá Mómýri. Þetta eru hins vegar einungis þústir, um 0,2 m á hæð, sem mynda beina röð meðfram læk eða skurði. Mögulega er skurðurinn manngerður og gæti þá tengst mógröfunum. Hann hefur nokkurt minjagildi.

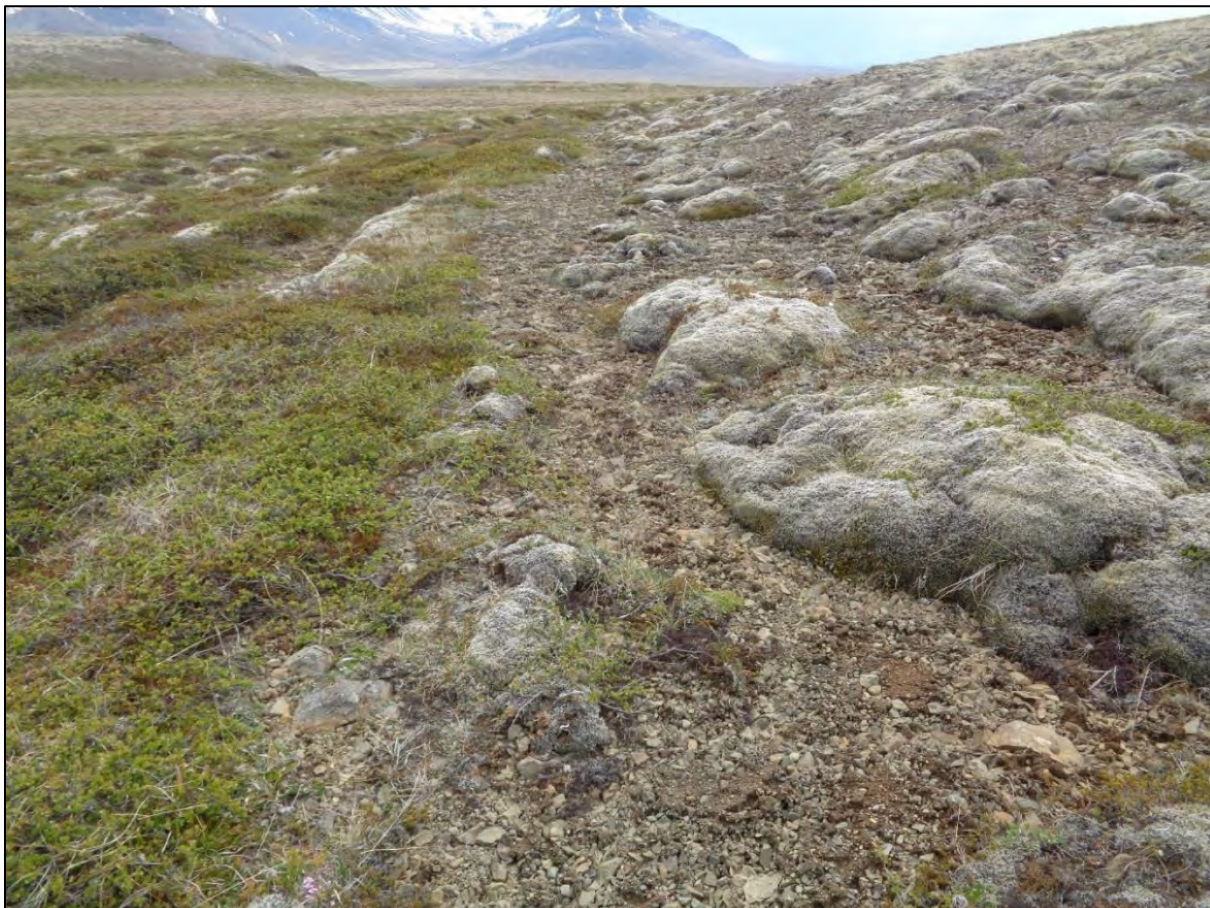
Mynd 26. Skurður [357] í Mómýri [356].

Leið [3289-354] reiðgötur

Margrét Kristófersdóttir lýsir ferðalagi um reiðgötur norðan megin í landi Litlu-Borgar: „Að lokum ætla ég að skreppa norð-vestur í Virkisdal, ég fer ríðandi. Ég legg af stað frá Virkisborg, fer yfir Mómýrina [356] sunnarlega til þess að klárinn fari ekki á kaf í keldunum. Ríð svo út með Jöðrunum sem eru austan við Ásinn, fer fram hjá þrennum grjóthólum sem eru á vinstri hönd og heita Þrístapar. Nú fer að halla niður í Virkisdalinn. Mómýrin er á vinstri hönd. [...] Nú blasir Virkisdalurinn við og sú ljóta Virkistjörn sem tilheyrir Litlu-Borg ca. ¼ hluta.“²¹

²¹ Ö-Litla-Borg þK og MK, 3.

Reiðgöturnar sem Margrét lýsir sjást greinilega ofan og vestan við Mómýri og liggja fram hjá Þrívörðum [358] ofan við Virkisvatn. Þær eru mikilsverður vitnisburður um samgöngukerfi fyrri tíma.

Mynd 27. Reiðgötur [354] ofan eða austan við Mómýri [356].

Varða [3289-353] samgöngubót

Varða stendur á Ásinum ofan og vestan við reiðgötur [354]. Hún er stæðileg, nær um 0,7 m hæð og hefur vafalaust verið vegvísir fyrir reiðgöturnar. Varðan hefur töluvert minjagildi.

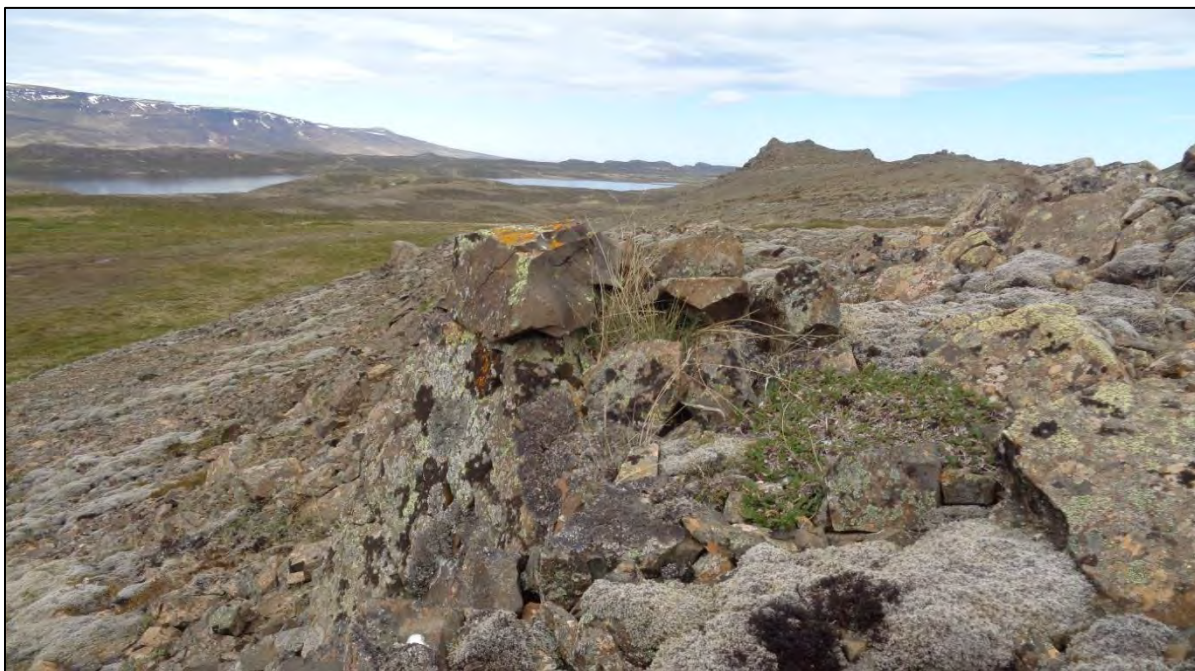

Mynd 28. Varða [353] við reiðgötur [354].

Þrívörður [3289-358], [3289-359] og [3289-360] samgöngubætur

Eins og Margrét lýsir liggja reiðgöturnar fram hjá þrennum grjóthólum, svonefndum Þrístöpum, vestan við leiðina áður en kemur að Virkisdal og Virkisvatni. Þrístapar eru náttúrulegir grjóthólar sem eru mjög greinilegir í landslaginu og líkjast vörðum úr fjarska. Þrívörður sem eru merktar inn á örnefnakort eru hins vegar hlaðnar á klettahrygg fast vestan við Þrístapa.

Allar vörðurnar þrjár eru fallnar og því einungis eftir brot af þeim. Varða [358] er um 0,3 m á hæð og varða [359] er einungis nokkrir grjóthnullungar, mest um 0,2 á hæð. Meira stendur eftir af vörðu [360] sem er yst á klettanöfnni með útsýni yfir Virkistjörn. Hún nær þó ekki meira en 0,5 m hæð. Vörðurnar hafa verið vegvísar við reiðgöturnar. Þær hafa nokkurt minjagildi, einkum sú nyrsta og heillegasta [360].

Mynd 29. Varða [358], sú syðsta af Þrívörðum; horft í átt að Vesturhópsvatni.

Mynd 30. Brot af miðjuvörðunni [359] af Þrívörðum.

Mynd 31. Nyrsta Þrívarðan [360]; horft yfir Virkisvatn (t.h.) og Vesturhópsvatn (t.v.).

Varða [3289-363] samgöngubót

Vörðubrot er á stórum steini á melhæð vestan Einbúaflóa og suðvestan við Þrívörður. Varðan sjálf er einungis um 0,2 m á hæð, en ef undirstöðusteinninn er talinn með nær hún 1,3 m hæð og er því nokkuð áberandi í landslaginu. Við vörðuna má sjá ógreinilega götu sem líklega er angi af Heybandsvegi [364]. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Varða [3289-362] samgöngubót

Nokkru sunnan við vörðu [363] er önnur varða sem líka er hrúnin en greinilega með ferhyrndu lagi. Hún er um 0,5 m á hæð. Væntanlega hefur hún líka varðað leið [364]. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 32. Vörðubrot [363] stendur hátt á stórum steini; horft í átt að Vesturhópsvatni.

Mynd 33. Varða [362]; horft til Vesturhópsvatns.

Varða [3289-361] samgöngubót

Lítið vörðubrot er á smáhæð vestan við Ásinn með vörðu [353]. Vörðubrotið nær um 0,3 m hæð og er mjög gróið grasi, lyngi og mosa. Það er því ekki sérstaklega áberandi en lítur út fyrir að vera gamalt og hlýtur varðan að hafa tengst leið. Vörðubrotið hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 34. Varða [312] á Miðaftanskletti; horft norður í átt að Borgarvirki.

Varða á Miðaftanskletti [3289-312] eyktarmark – samgöngubót

Samkvæmt örnefnalýsingu er Miðaftansklettur suðvestur frá bæ og er hann merktur inn á örnefnakort.²² Þessi klettur er í raun beint vestur af bænum, skammt fyrir ofan Borgarveg, og á honum stendur myndarleg varða. Hún er varðveitt upp í um 1 m hæð. Varðan er sú austasta af þremur sem standa á röð hæða nokkuð ofan við Borgarveg og eru vel sýnilegar frá veginum. Á örnefnakorti er Miðaftansklettur sá austasti af þremur klettahæðum en á korti Landmælinga Íslands er hann merktur inn á milli tveggja þeirra vestari.²³ Varðan á Miðaftanshæð hefur verið eyktarmark fyrir Litlu-Borg. Hún hefur töluvert minjagildi.

²² Ö-Litla-Borg HG, 1; Ö-Litla-Borg ÞIH.

²³ Ö-Litla-Borg ÞIH; Ísland – Norðvesturland – Hóp.

Mynd 35. Varða [313].

Varða [3289-313] samgöngubót

Frá vörðu [312] sést yfir til vörðu [313] á næstu hæð í suðvestur. Hún er um 1,3 m á hæð og 0,5 x 0,9 m á stærð. Varðan er ágætleg varðveitt og stæðileg. Hrunið hefur úr vesturhliðinni en hún hefur greinilega verið með ferhyrndu lagi. Varðan hefur verið vegvísir og hefur mikið minjagildi.

Mynd 36. Varða [314].

Varða [3289-314] samgöngubót

Frá vörðu [313] sést yfir til vörðu [314] sem er næst Vesturhópsvatni af vörðunum þremur sem standa á röð klettahæða í suðvestur – norðaustur ofan Borgarvegar. Varða [314] er vel varðveitt, ferhýrnd, um 1,2 á hæð og 0,5 x 0,9 m á stærð. Hún hefur vafalaust verið vegvísir og hefur mikið minjagildi.

Vörður [3289-366] og [3289-367] kennimörk

Tvær vörður eru á hæð ofan við sumarbústað þar sem heitir Kýrlág við Vesturhópsvatn. Vestri varðan [366] er um 0,5 m á hæð, en sú eystri [367] 0,3 m á hæð. Þær eru ólíkar öðrum vörðum á svæðinu, með mikið af smásteinum sem hrönglað hefur verið upp og líkjast í raun meira grjóthrúgum en eiginlegum vörðum. Vörðustæðin gætu þó verið gömul þannig að ef til

vill hefur grjóti verið bætt í þær á seinni tímum. Vörðurnar hafa minjagildi í samhengi við heildina á svæðinu.

Mynd 37. Varða [366].

Mynd 38. Varða [367].

Varða við Reiðketil [3289-365] samgöngubót

Á hæð ofan og austan við Reiðketil og Reiðketilstjörn er fallin varða. Hún er yfirgróin grasi en hleðslugrjót greinilegt. Þetta brot nær um 0,5 m hæð en varðan stendur á milli reiðgatna sem lágu um Reiðketil [368] og Klaufina [369] og hefur getað verið vegvísir fyrir þær báðar. Hún lítur út fyrir að vera gömul og hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 39. Varða [365] við Reiðketil. Reiðgata – fjórhjólaslóði [368] sést fyrir neðan (t.v.).

Leið um Reiðketil [3289-368] og leið um Klauf [3289-369] reiðgötur

Leið [368] beygir norðvestur út frá Heybandsvegi [364] milli Litla-Bíldhóls og Bíldhólstjarnar og liggur áfram í norður milli Stóra-Bíldhóls og Reiðketilstjarnar, um svonefndan Reiðketil, að Borgarvegi. Næst akstursveginum hefur verið ekið á fjórhjólum ofan í þessa leið sem samkvæmt Margréti Kristófersdóttur er gömul reiðgata. Veltir hún fyrir sér hvort nafnið Reiðketill á dalverpinu með tjörninni sé dregið af götunni eða reyð, þ.e. silungi, og hafi þá einhvern tímann verið silungur í tjörninni. Angi af leiðinni [369] liggur svo

norðvestur upp í svokallaða Klauf, grasgefinn rana milli hóla, og norður á grasflöt sem heitir Salomonsflöt, rétt austan Borgarvegar.²⁴

Mynd 40. Horft yfir Reiðketil og Reiðketilstjörn frá vörðu [365]. Reiðgata [368] sést h m.

Þessar leiðir eru greinilegar á loftmynd en sjást ekki eins vel á vettvangi. Ætla má að varða [346] á Litla-Bíldhól, vörður [349], [350], [351] og [352] á Stóra-Bíldhól og varða [365] á ónefndri hæð ofan við Reiðketil og Klauf tengist allar þessum leiðum. Leiðirnar hafa minjagildi í tengslum við minjaheildina á svæðinu.

²⁴ Ö-Litla-Borg þK og MK, 2.

Mynd 41. Leiðin [369] um hina grösugu Klauf sést betur á loftmynd en á vettvangi.

Vörður, Stóra-Bíldhól [3289-349], [3289-350], [3289-351] og [3289-352] samgöngubætur
Tvö vörðupör liggja á grjóthrygg sem er hluti af Stóra-Bíldhól norðvestan við Bíldhólstjörn. Neðsta og syðsta varðan [349] er um 0,4 m á hæð og hjá henni stendur varða [350] sem er um 0,5 m á hæð. Báðar hafa fallið saman. Þegar ofar kemur verður fyrst fyrir vörðubrot [351] sem er um 0,2 m á hæð og síðan efsta og nyrsta varðan [352] sem er best varðveitt og nær um 0,8 m hæð. Efri vörðurnar tvær hafa greinilega ferhyrnda lögun. Allar vörðurnar eru hlaðnar úr grjótflogum og öðrum steinum sem auglýsilega eru úr nánasta umhverfi. Neðri vörðurnar hafa nokkurt minjagildi og sú efsta [352] töluvert. Vörðurnar mynda saman mikilvæga heild.

Mynd 42. Varða [349] á Stóra-Bíldhól; Bíldhólstjörn fyrir neðan.

Mynd 43. Varða [350] á Stóra-Bíldhól; horft yfir Bíldhólstjörn og Grafarvatn.

Mynd 44. Varða [351] á Stóra-Bíldhól.

Mynd 45. Varða [352] á Stóra-Bíldhól.

Varða á Litla-Bíldhól [3289-346] samgöngubót

Á Litla-Bíldhól, hæð milli Grafarvatns og Bíldhólstjarnar vestan við Heybandsveg [364] er vörðubrot. Það samanstendur úr fáeinum grjóthellum sem lagðar hafa verið hver ofan á aðra og er um 0,3 m á hæð en 0,5 m á breidd. Varðan sjálf er þó lítilfjörleg og náttúrulegir grjóthnullungar í kringum hana vekja meiri athygli úr fjarlægð. Ásamt steinunum gæti hún þó hafa vísað veginn við götu [368] sem liggur milli Litla-Bíldhóls og Bíldhólstjarnar. Varðan hefur minjagildi í tengslum við aðrar minjar á svæðinu.

Mynd 46. Varða [346] á Litla-Bíldhól.

Varða á Arnarhól [3289-344] samgöngubót

Á Arnarhól, syðstu hæðinni ofan Faxalækjar þar sem hann fellur í Víðidalsá, stendur varða. Hún er fallin en sést þó langt að. Varðan hefur verið hlaðin úr grjóti og hefur að nokkru leyti gróid yfir það. Hún nær um 0,4 m hæð. Líklega tengist þessi varða Heybandsveginum [364] sem skiptist í tvær slóðir neðan Arnarhóls að norðan og sunnan. Hún hefur nokkurt minjagildi.

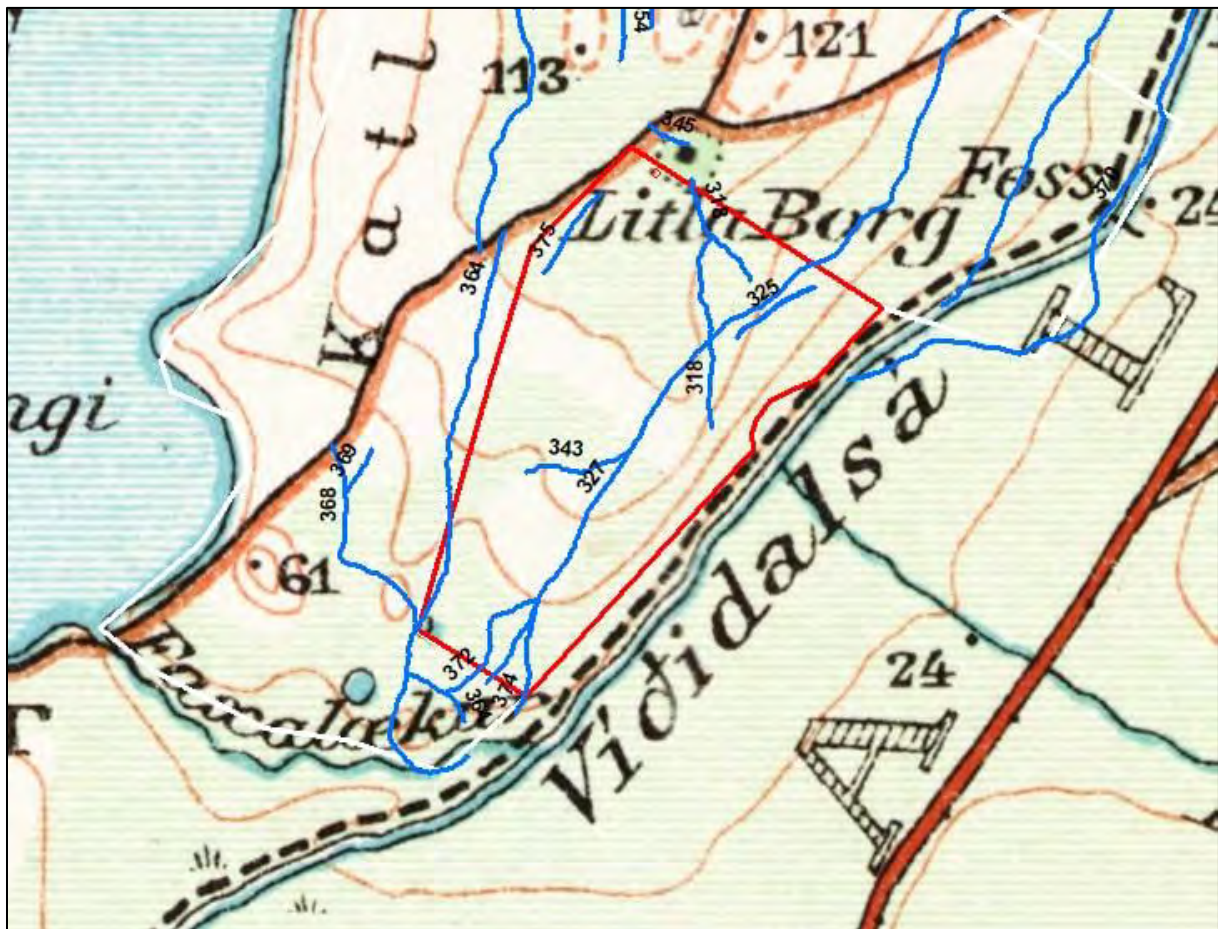

Mynd 47. Varða [344] á Arnarhól.

Leiðir [3289-371] og [3289-370] götur

Á herforingjaráðskorti frá árinu 1909 má sjá að gata liggur eftir vesturbakka Víðdalsár.²⁵ Þessi leið [370] hefur varðveist meðfram bakkanum þegar norðar dregur og hefur legið framhjá Klapparvaði [376]. Nokkru ofar og vestar liggur önnur gömul leið, [371]. Báðar fylgja sömu stefnu og áin og má ef til vill líta á þær sem efri og neðri slóða sömu leiðar. Vörður [339] og [338] gætu verið vegvísar fyrir báða slóðana. Leiðirnar hafa gildi sem hluti af minjaheildinni.

²⁵ Herforingjaráðskort Dana, 1909.

Mynd 48. Á Herforingjaráðskorti Dana frá 1909 sést leið [370] meðfram Víðidalsá.

Klapparvað [3289-376] vað

„Sunnan við Harðeyrarbakka er Klöpp og Klapparvað,“ segir í örnefnalýsingu.²⁶ Þetta vað er austan við mót Faxalækjar og Víðidalsár og hafa leiðir [327], [374], [372] og [364] legið að því. Vaðið er staðsett fast utan suðurmarka skógræktarsvæðisins. Það hefur gildi sem hluti af samgönguminjum svæðisins.

²⁶ Ö-Litla-Borg þK, 2.

Mynd 49. Varða [339] hefur staðið við leið [371].

Varða [3289-339] samgöngubót

Ofan við Víðidalsá stendur varða sem er nokkuð hrunin en varðveitt upp í um 0,6 m hæð. Hún hefur líklega varðað leið [371]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Mynd 50. Varða [338] ofan við Víðidalsá.

Varða [3289-338] samgöngubót

Á hæð sem gnæfir yfir Víðidalsá stendur nokkuð myndarleg varða sem nær um 0,8 m hæð. Hún sést víða að og hefur líklega verið vegvísir við leið [371]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Vatnsból? [3289-326] niðurgröftur – hleðsla

Ofan við leið [371] er leið [327] og við hana liggja tvær flatar hellur hvor ofan á annarri eins og þeim hafi verið komið þannig fyrir en fyrir framan þær er lítill tjarnarpollur. Kannski er þetta náttúrulegt en staðsetningin við götuna gæti bent til að um sé að ræða vatnsból. Það hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 51. Vatnsból [326] við leið [327].

Mynd 52. Varða [324] við leið [327].

Varða [3289-324] samgöngubót

Hrunin varða er á hamrakletti fast ofan við leið [327] þar sem hún sveigir norður. Varðan er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 1 m á stærð. Hún hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 53. Varða [337].

Varða [3289-337] samgöngubót

Upp og norðvestur frá vörðu [324] er vörðubrot. Lítið er eftir af þessari vörðu [337] sem nær einungis um 0,1 m hæð. Brotið hefur minjagildi í tengslum við heildina á svæðinu.

Mynd 54. Varða [336].

Varða [3289-336] samgöngubót

Frá vörðu [337] sér vestur og upp til annarrar vörðu [336] skammt austan við Borgarveg. Hún er greinilega ferhyrnd og varðveitt upp í um 0,7 m hæð. Þótt varðan sé hrúnin hefur hún töluvert minjagildi.

Varða á Húsakletti [3289-335] samgöngubót

„Út frá túni er austast Húsaklettur, Efri- og Neðri-“, segir í örnefnalýsingu.²⁷ Margrét Kristófersdóttir segir að þar hafi sést huldufólk.²⁸ Kletturinn er ofan bæjartúnsins, austan við Borgarveg, og á honum stendur glæsileg ferhyrnd varða. Hún sést langt að og sér vel til hennar frá vörðu [336]. Þessar vörður gætu hafa staðið við sömu leið. Varðan [335] er varðveitt upp í um 1,3 m hæð. Hún hefur mikið minjagildi.

²⁷ Ö-Litla-Borg HG, 1.

²⁸ Ö-Litla-Borg ÞK og MK, 3.

Mynd 55. Vegleg varða [335] á Húsakletti; horft austur.

Mynd 56. Torfökustaður [355].

Torftökustaður [3289-355] niðurgröftur

Fast vestan við Borgarveg, ofan bæjartúnsins og vestan vörðu [335] á Húsakletti eru niðurgreftir og menjar um torftöku. Staðurinn hefur einkum gildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Varða [3289-377] heimild við Tittlingastaðavað [3289-373] vað

Samkvæmt landamerkjalýsingu var varða [377] hlaðin á mörkum Litlu-Borgar „við Víðidalsá, skammt frá Tittlingastaðavaði [373].“²⁹ Ekki fundust minjar um þessa vörðu.

Minjar innan skógræktarsvæðis**Túngarður [3289-316] garðlag**

Bæjartún Litlu-Borgar er afmarkað með túngarði á túnakorti frá 1920 og af samanburði við loftmynd má sjá að lögun hans hefur haldist óbreytt þau rúmlega hundrað ár sem liðin eru frá kortagerðinni.³⁰ Túngarðurinn er varðveittur umhverfis allt túnið en Borgarvegur er þó mjög nálægt honum norðan megin og liggur fast utan í nyrsta hlutanum. Túngarðurinn nær víða um 0,7 m hæð en neðanvert eða sunnanvert er hann þó á köflum allt að tveggja m hár að utan. Hann er hlaðinn úr torfi og grjóti og nánast alveg yfirgróinn grasi en á stöku stað má greina hleðslugrjót. Hlið hefur verið á vesturtúngarðinum þar sem heimreiðin [345] og nú akstursspor liggur í gegn. Auk þess eru tvö op á suðurtúngarðinum og liggur leið [318] um hið vestra sem sennilega hefur verið hlið. Túngarðurinn hefur mikið minjagildi. Syðsti hluti hans lendir þó innan marka skógræktarsvæðisins miðað við núverandi skipulag og er því í hættu.

²⁹ Landamerkjabréf Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1889.

³⁰³⁰ Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi, 1920; Ísland – Norðvesturland – Hóp.

Mynd 57. Túngarðurinn [316]. Borgarvegur liggur nálægt nyrsta hlutanum (t.h.).

Mynd 58. Horft niður eftir norðurtúngarðinum. Brunnhúsmýri er h m. á myndinni.

Mynd 59. Leið [318] liggur um hlið á suðurtúngarði [316] að Vörðuhól [319 / 320].

Leið [3289-318] gata

Ógreinilegur slóði liggur niður túnið um hlið á suðurtúngarðinum og áfram suður upp á Vörðuhól þar sem standa tvær vörður, [319] og [320]. Nú er mýrlendi þar sem leiðin liggur milli túnsins og Vörðuhóls en þar hlýtur að hafa verið þurrara meðan hún var í notkun. Annar angi hennar liggur vestur fyrir Vörðuhól og áfram í suður. Leiðin hefur minjagildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Vörður á Vörðuhól [3289-319] og [3289-320] samgöngubætur

Á Vörðuhól eru tvær vörður. Vestri varðan [319] er um 0,9 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð en sú eystri [320] um 0,7 m á hæð og 0,4 x 0,7 m á stærð. Nokkrar leiðir liggja að Vörðuhól en auk leiðar [318] frá bænum liggja leiðir [327] og [325] neðan hans. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Mynd 60. Vestri varðan [319] á Vörðuhól.

Mynd 61. Eystri varðan [320] á Vörðuhól.

Mynd 62. Efri leiðin [327] sunnan og neðan Vörðuhóls; horft norðaustur.

Leiðir [3289-327] og [3289-325] gata

Tvær leiðir liggja samhliða neðan eða sunnan við Vörðuhól með stefnu í suðvestur. Sú efri og nyrðri [327] heldur áfram í norðaustur og suðvestur. Sú neðri og syðri [325] liggur neðar í landslaginu og ekki er hægt að rekja hana eins langt. Leiðirnar hafa einkum gildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Mynd 63. Neðri leiðin [325] sunnan Vörðuhóls; horft suðvestur.

Mynd 64. Varða [321], efst af þremur milli leiða [327] og [325] neðan Vörðuhóls.

Vörður [3289-321], [3289-322] og [3289-323] samgöngubætur

Fyrir neðan eða suðaustan við Vörðuhól og milli leiða [327] og [325] standa þrjár hálfhrundar grjótvörður á klettarana sem liggur í halla niður á við. Efsta og nyrsta varðan [321] er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Af miðvörðunni er einungis eftir brot, um 0,2 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð. Neðsta og syðsta varðan er hlaðin á enda ranans og nær um 0,5 m hæð; hún er 0,4 x 0,7 m á stærð. Þessar þrjár vörður hafa verið vegvísar við tvær götur, leið [327] ofan við þær og leið [325] neðan við þær. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Mynd 65. Miðjuvarðan [322] af þremur milli leiða [327] og [325]; horft til vörðu [321].

Mynd 66. Neðsta varðan [323] af þremur milli leiða [327] og [325].

Stekkur [3289-328] stekkur

Stekkjarklettur er merktur inn á örnefnakort austan túns, neðan og sunnan við fjórhjólaslóða. Við merkingu örnefna á kortið var farið eftir örnefnalýsingu Margrétar Kristófersdóttur sem segir: „Norðaustan og fyrir neðan Vörðuhólinn er Stekkjarkletturinn. Í skjóli við hann fæddist fyrsti reiðhesturinn minn vorið 1923 í norðan hríðarbyl á sumardaginn fyrsta.“³¹ Leitað var við klettana á þessu svæði. Engar minjar fundust um stekk en þarna virðist vera einhver ruglingur því klettarnir liggja töluvert ofar í landslaginu en Vörðuhóll. Suðvestan og neðan við Vörðuhól fannst hins vegar tóft sem gæti verið af stekk. Tóftin er einföld, veggir mest um 0,6 m á hæð og yfirgrónir grasi og lyngi en hafa líklega verið hlaðnir úr torfi og grjóti. Inngangur er á suðurvegg og snýr að leið [327] sem liggur fast fram hjá tóftinni. Votlendi er nú í kringum tóftina og rennur mýrarlækur norðaustan hennar. Tóftin hefur töluvert minjagildi.

³¹ Ö-Litla-Borg þK og MK, 1.

Mynd 67. Stekkjartóft [328] neðan við Vörðuhól [319 /320].

Leiðir [3289-372] og [3289-374] götur

Tvær leiðir, [374] og [372], kvíslast frá suðurenda leiðar [327] í átt að Grænalæk og Víðidalsá. Leiðirnar hafa einkum minjagildi sem hluti af heildinni á svæðinu.

Mynd 68. Horft suður eftir fornu garðlagi [329] við Litluborgarflóa.

Garður [3289-329] garðlag

Við svokallaðan Litluborgarflóa vestan við Vörðuhól og suðvestan gamla bæjartúnsins virðist mega greina garðlag sem liggur í sveig frá norðri til suðausturs. Það er samrunnið landslaginu, yfirgróið lyngi, grasi og mosa, 0,4-0,7 m á hæð og 1-1,5 m á breidd. Ef um er að ræða garð þá er hann líklega forn og hefur mikið minjagildi.

Mynd 69. Horft norður eftir garðlagi [329].

Mynd 70. Garðlag [329] séð úr lofti.

Mynd 71. Varða [330] við garðlag [329].

Varða [3289-330] kennimark

Á melhæð rétt austan við garðlag [329] er fallin varða, nokkuð yfirgróin grasi. Hún er um 0,5 m á hæð. Líklega hefur hún verið kennimark sem vísaði á staðinn en garðlagið bendir til að þarna hafi farið fram einhver starfsemi. Varðan er líklega gömul og hefur töluvert minjagildi.

Mynd 72. Fallin varða [331].

Varða [3289-331] kennimark – samgöngubót

Frá vörðu [330] sér austur til annarrar vörðu [331] sem einnig stendur á gróinni melhæð. Hún er líka hrunin en nær þó um 0,6 m hæð. Varðan gæti ásamt vörðu [330] hafa verið kennimark við garðlag [329]. Hún lítur út fyrir að vera gömul og hefur töluvert minjagildi.

Mynd 73. Manngert eða náttúrulegt? Kannski leynist þarna mannvirki [332].

Óþekkt [3289-332] hleðsla?

Austan við garðlag [329] er ferhyrndur flötur sem sker sig frá umhverfinu. Hann er alveg jarðlægur og yfirgróinn mosa en undir er grjót sem gæti verið hleðsla. Ekki er ljóst hvort þetta sé manngert eða náttúrulegt en mögulega gæti þarna verið mannvirki tengt garðlaginu og verður minjagildið þá að teljast nokkuð.

Leið [3289-375] gata

Leið liggur með stefnu suðvestur – norðaustur, vestan við Litluborgarflóa og gæti tengst minjum [329] og [332] þar. Varða [334] hefur líklega verið vegvísir við þessa götu. Hún hefur gildi í tengslum við aðrar minjar á svæðinu.

Varða [3289-333] samgöngubót

Norðaustan við vörðu [331], miðja vegu milli hennar og bæjartúnsins er þriðja varðan [333]. Hún er líka fallin, um 0,6 m á hæð, nokkuð gróin grasi og vafalaust gömul. Líklegt virðist að hún hafi staðið á leið milli bæjarins og mannvirkja við Litluborgarflóa, [329] og [332]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Mynd 74. Fallin varða [333].

Mynd 75. Yfirgróið vörðubrot [334] sem sennilega er gamalt.

Varða [3289-334] samgöngubót

Norðvestan við garðlag [329] hjá Litluborgarflóa og vestan við leið [375] er svolítið vörðubrot eða vörðustæði. Brotið er einungis 0,1 m á hæð og mjög yfirgróið grasi. Það er fornlegt og hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 76. Varða [340] fremst; horft norður til vörðu [341].

Vörður á Höllum [3289-340] og [3289-341] samgöngubætur

Á svolitlum hólkoli sunnarlega á svæðinu, í svokölluðum Höllum austan við Heybandsveg [364] standa tvær vörður saman. Sú syðri [340] er hlaðin úr grjóti og er um 0,4 m á hæð. Sú nyrðri [341] er mjög yfirgróin grasi en grjót sést í henni þannig að hún er sennilega líka grjóthlaðin. Vörðurnar hljóta af hafa tengst leið um svæðið þótt hún sé ekki lengur sýnileg. Þær hafa nokkurt minjagildi.

Mynd 77. Varða [341].

Mynd 78. Varða [342] við leið [343].

Varða á Höllum [3289-342] samgöngubót

Norðan við vörður [340] og [341] er þriðja varðan. Hún er líka yfirgróin grasi en hleðslugrjót þó mjög greinilegt. Varðan nær um 0,6 m hæð og stendur við leið [343] sem liggur í vestur fram hjá henni. Hún er sennilega gömul og hefur nokkurt minjagildi.

Mynd 79. Leið [343]; horft suðvestur til Faxalækjar, Grafarvatns og Bíldhólstjarnar.

Leið [3289-343] gata

Brot af leið liggur vestur frá leið [327] og framhjá vörðu [342]. Hún hefur gildi í tengslum við aðrar minjar á svæðinu.

Varða [3289-347] samgöngubót

Ofarlega við Heybandsveg [364], nálægt Borgarvegi, stendur myndarleg grjóthlaðin varða sem er um 1,2 m á hæð. Hún hefur mikið minjagildi. Varðan er fast við vesturmörk skógræktarsvæðisins.

Mynd 80. Varða [347] við Heybandsveg [347].

Heybandsvegur [3289-364] gata

Í örnefnalýsingu er sagt frá Heybandsvegi sem „liggur suður af Ásnum og niður í móti. [...] Með jöðrunum eru gamlar götuslóðir, heybandsgötur, því stundum var heyjað meðfram Grænalæk.“³² Heybandsvegur náði samkvæmt þessu allt frá Grænalæk við norðvesturmörk Litlu-Borgar en hann er merktur inn á örnefnakort þar sem hann liggur í suðurátt frá Borgarvegi. Auk þess sem leiðin sést í brotum á vettvangi má rekja hana á loftmynd suðvestur frá Grænalæk. Vestri slóð hennar liggur nær Vesturhópsvatni en eystri slóðin suður fram hjá klettastrýttunni Einbúa, Einbúaflóa og vörðum [363] og [362] vestan og suðvestan við Þrívörður og vestan við Ásinn. Hún hverfur undir Borgarveg og kemur upp aftur nokkru neðar eða sunnar hinum megin. Þaðan í frá er Heybandsvegur mjög skýr á vettvangi. Hann liggur

³² Ö-Litla-Borg þK og MK, 2-3.

áfram niður á við í suðurátt. Margrét lýsir umhverfinu á leiðinni: Austan megin eru Hallarnir en „þar er ýmist blautt eða þurrt graslendi.“³³ Vestan megin er Stóri-Bíldhóll, Bíldhólstjörn og Litli-Bíldhóll en Heybandsvegur liggur alveg að Faxalæk og sveigir þar í austur. Margrét lýsir leið „austur með Arnarhól. Þar er Arnarhólshólmi og Neðri-Lækjarós þar sem Faxalækur fellur í Víðidalsá. Skammt fyrir norðan Arnarhólshólma er Harðaristrengur (mikill veiðistaður).“³⁴ Syðsti endi Heybandsvegur skiptist í tvær slóðir, norðan og sunnan við vörðu [344] á Arnarhól sem hefur verið vegvísir við þær. Heybandsvegur er merktur inn á örnefnakort suður frá Borgarvegi.³⁵

Mynd 81. Horft suður eftir Heybandsvegi [364]. Fjær sést Arnarhóll (t.v.).

³³ Ö-Litla-Borg MK, 2.

³⁴ Ö-Litla-Borg ÞK og MK, 2.

³⁵ Ö-Litla-Borg ÞIH.

Á síðari tímum hefur verið keyrt eftir þeim hluta vegarins á fjórhjólum þannig að núverandi slóði er nýlegur þótt sjálft vegarstæðið sé gamalt. Syðri hluti Heybandsvegur, sunnan við Borgarveg, liggur fast utan við mörk skógræktarsvæðisins en syðsti hluti þess fer þó yfir veginn á kafla. Heybandsvegur hefur einkum minjagildi í tengslum við minjasamhengið á svæðinu.

Mynd 82. Leiðir og vörður á svæðinu.

Samantekt og niðurstöður

Samtals voru skráðar 79 minjar á jörðinni Litlu-Borg og teljast allar nema ein til fornleifa. Af þessum 78 fornleifum eru 26 innan eða á mörkum fyrirhugaðs skógræktarsvæðis á sunnanverðri jörðinni. Minjar innan skógræktarsvæðisins eru allar í hættu.

Utan skógræktarsvæðisins voru að auki skráðar 53 minjar en sumarbústaðagrunnar [308] sem voru skráðir í bæjarhólnum teljast þó ekki fornleifar. Minjarnar eru sýnilegar á vettvangi fyrir utan tvær sem fundust ekki. Minjar utan skógræktarsvæðis eru ekki í hættu vegna ræktunar, miðað við að framkvæmdum kringum hana sé haldið innan skilgreindra marka.

Minjar innan skógræktarsvæðis

Samkvæmt lögum um menningarminjar eru allar minjar eldri en 100 ára skilgreindar sem fornleifar og njóta friðhelgi þannig að gæta skal 15 metra fjarlægðarmarka í kringum þær í allar áttir.³⁶ Þegar skógrækt er annars vegar nægir þetta þó ekki því gera má ráð fyrir að skógurinn breiði úr sér. Því er mælt til þess að fjarlægðarmörk við minjar á skógræktarsvæðinu séu aukið í að minnsta kosti 20 metra.

Að norðan og vestan eru minjar á mörkum skógræktarsvæðisins. Norðurmörkin ná inn yfir syðsta hluta gamla túngarðsins [316] sem liggur umhverfis bæjartún Litlu-Borgar. Túngarðurinn hefur mikið minjagildi og er lagt til að mörkin séu færð sunnar þannig að fjarlægðarmarka sé gætt og honum sé ekki hættu búin.

Vesturmörkin liggja meðfram gamalli leið, Heybandvegi [364], og fara yfir hann á kafla. Hann kvíslast í tvær slóðir syðst sem beygja austur að Klapparvaði. Leiðin hefur nokkurt minjagildi. Til að verja minjarnar er lagt til að mörkin séu færð austar.

Við Litluborgarflóa suðvestan við gamla bæjartúnið, fannst sokkið garðlag [329] ásamt mögulegri hleðslu [332], tveimur föllnum vörðum [330] og [331]. Þessar minjar eru að öllum líkindum fornar og verða í ljósi þess að teljast hafa mikið minjagildi. Nokkru vestar er leið og leið [375] sem gæti tengst minjunum og norðar eru tvær fallnar vörður, [333] og [334], sem einnig hafa nokkurt minjagildi. Gæta þarf vel að fjarlægðarmörkum í kringum þessar minjar í samræmi við lögin og er lagt til að friðhelgin sé aukið í 20 metra. Minjastofnun Íslands ákveður hvað þarf að gera.

Aðrar minjar á svæðinu eru einkum vörður og leiðir. Vörður [319] og [320] standa á Vörðuhól og hafa töluvert minjagildi. Leið [318] liggur í átt að þeim frá bæjartúni Litlu-Borgar og áfram suður yfir leið [327] fyrir neðan Vörðuhól. Samhliða leið [327] en nokkru neðar er leiðarbrot [325]. Neðan Vörðuhólsins, milli þessara leiða [327] og [325], eru þrjár vörður á klettaranum, [321], [322] og [323]. Þær hafa líka töluvert minjagildi og þarf að taka tillit til þeirra við skipulag skógræktarinnar. Suðvestan og neðan vörðuhólsins við leið [327]

³⁶ Lög um menningarminjar nr. 80, 2012, 22. gr.

er auk þess tóft af stekk [328] sem hefur töluvert minjagildi. Gæta þarf að fjarlægðarmörkum við þessa tóft og vörðurnar í samræmi við lögin.

Leið [327] liggur suðvestur að Klapparvaði á Víðidalsá og kvíslast leiðir [372] og [374] frá henni áður en kemur að vaðinu. Þrjár vörður, [340], [341] og [342], eru sunnarlega á svæðinu ásamt leið [343] sem liggur í vestur frá leið [327]. Þær hafa nokkurt minjagildi og þarf að gæta að fjarlægðarmörkum.

Uppmæling leiðanna á svæðinu gæti dugað en Minjastofnun tekur ákvörðun um það.

Minjar utan skógræktarsvæðis

Í samráði við landeigendur var ráðist í fornleifaskráningu á allri jörðinni en minjar utan skógræktarsvæðisins eru ekki í hættu vegna fyrirhugaðrar trjáræktar miðað við að rask hljótist ekki utan við mörk svæðisins.

Merkar minjar í hinu forna bæjartúni Litlu-Borgar eru bæjarstæðið eða íbúðarhúsið [300] og aðrar tóftir tengdar því. Tóftir [303], [304], [305] og [315] eru greinilega útihús, væntanlega ætluð skepnunum. Þrjár af þessum tóftum, [300], [303] og [305], eru í hættu vegna uppblásturs. Tóftir [301] og [302] eru sokknar og fornlegar og gætu verið frá eldra byggingarstigi. Brunnur [306] er varveittur fast utan túnsins en annar brunnur [378] sem virðist vera merktur á túnakort fast norðan heimreiðar er horfinn. Þá virðist tóft [317] sjást á loftmynd fast vestan við túnið. Hún er ekki sýnileg á vettvangi en mjög þýft er á þessu svæði. Matjurtagarður [307] sem var á gamla bæjarhólnum hefur raskast þegar tveir bústaðir [308] voru byggðir ofan í hann fyrir 30-40 árum. Grunnar bústaðanna voru einnig skráðir þótt þeir teljist ekki til fornleifa. Auk þess var skráð heimreið [345] að bænum þótt yngra aksturspor liggi nú ofan í gamla veginum. Mikilsvert er að minjar í bæjarstæðinu og nágrenni þess séu varðveittar sem heild og hefur svæðið sem slíkt mikið minjagildi.

Á svæðinu ofan eða norðan við bæjartúnið eru vel varðveittar mógrafir [356], ásamt skurði [357], og torftökustað [355]. Einnig var skráð vatnsból [326] við leið [371]. Þessar minjar hafa nokkurt minjagildi.

Fjölmargar vörður eru á jörðinni og eru sumar vel varðveittar og tignarlegar. Varða [312] á Miðaftanskletti, vörður [313] og [314] í vestur frá henni og varða [347] við Heybandsveg hafa

allar mikið minjagildi. Varða [347] er fast við mörk skógræktarsvæðisins og þarf að gæta vel að því að hún verði ekki fyrir hnjaski. Einnig hefur varða [335] á Húsakletti mikið minjagildi og varða [336] austur frá henni, varða [353] á Ásinum norðan bæjartúnsins og Krummavarða [309] hafa töluvert minjagildi.

Aðrar vörður eru misjafnlega varðveittar og sumar einungis brot. Vörður [210] og [311] og Þrívörður [358], [359] og [360], hafa nokkurt minjagildi. Sama má segja um vörður [363], [362], [361] og [365]. Vörður [349], [350], [351] hafa líka nokkurt minjagildi og varða [352] töluvert en þær standa allar á Stóra-Bíldhól og mynda heild. Varða [344] á Arnarhól, vörður [339], [338] og [324] hafa einnig nokkurt minjagildi. Vörður [366] og [367] ofan sumarbústaðar við Vesturhópsvatn, vörðubrot [346] á Litla-Bíldhól og vörðubrot [337] austanvert á svæðinu hafa gildi sem hluti af minjaheildinni.

Vörðurnar eru mikilvæg kennimörk eða vegvísar við leiðir en skráðar voru reiðgötur [354], [368] og [369] og ýmsar fleiri götur svo sem [348], [370] og [371]. Þessar minjar eru til prýði í landslaginu og ekki í neinni hættu. Nokkrar leiðirnar liggja að Klapparvaði [376] á Víðidalssá fast utan við suðurmörk svæðisins. Auk þess var skráð Tittlingastaðavað [373] á norðausturmörkum svæðisins en ekki fundust minjar um vörðu [377] við vaðið.

Ekki er víst að allar minjar á svæðinu sjáist á yfirborðinu eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar koma í ljós á framkvæmdasvæðinu ber að stöðva framkvæmdir, varast frekara rask og tilkynna þegar í stað um fundinn til Minjastofnunar Íslands, sbr. 38. gr. mml. Minjastofnun Íslands metur eðli þeirra og umfang og hvort rannsókna sé þörf áður en framkvæmdir halda áfram.

Er því beint til framkvæmdaraðila að reyna að sneiða hjá fornleifum og komast hjá því að raska þeim í lengstu lög. Í 21. gr. mml. segir um verndun fornleifa, að „jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, [megi] enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.“

Heimildir

Afsal. (2. mars 1946). Undirritað af Kristóferi Péturssyni í votta viðurvist.

Herforingjaráðskort Dana. (1909).

Ísland – Norðvesturland – Hóp. Sótt 20. ágúst 2024 á:
<https://www.map.is/base/@425618,552503,z12,0>.

Íslensk fornrit, I. (1968). Jakob Benediktsson sá um útgáfuna. Reykjavík: Hið íslenska fornritafélag.

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín (VIII). (1926). Kaupmannahöfn: Hið Íslenska fræðafélag.

Johnsen, J. (1847). *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartöflum 1835–1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða í landinu*. Kaupmannahöfn.

Lög um menningarminjar nr. 80. (2012, 29. júní). Sótt 1. ágúst 2024 á:
<https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>.

Pétur Aðalsteinsson. (1978). Í Sigurður J. Línal og Stefán Á Jónsson (ritnefnd), *Húnaþing* (II, 407-448). Akureyri: Búnaðarsamband Austur-Húnavetninga, Búnaðarsamband Vestur-Húnavatnssýslu, Kaupfélag Húnavetninga Blönduósi, Kaupfélag Vestur-Húnavetninga Hvammstanga og Sögufélagið Húnavetningur.

Árnastofnun – Örnefnasafn

Ö-Litla-Borg HG: Örnefnalýsing Litlu-Borgar. [Ekkert ártal]. Helgi Guðmundsson skráði

Ö-Litla-Borg ÞK og MK: Þórður Kristófersson skráði frásögn Margrétar Kristófersdóttur. Systkinin ólust upp á Litlu-Borg.

Ö-Litla-Borg ÞIH: Örnefnakort: Örnefni merkt á loftmynd eftir örnefnalýsingum. (2004). Þórður Ingi Heimisson vann með Þórði Kristóferssyni sem ólst upp á Litlu-Borg. Farið var eftir örnefnalýsingum Litlu-Borgar.

Þjóðskjalasafn Íslands

Landamerkjabréf Litlu-Borgar í Þverárhreppi. (27. maí 1889).

Túnakort Litlu-Borgar í Þverárhreppi. (1920).

Nr.	3289-300	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	bæjarstæði	Hlutverk	bæjarhóll	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti	Litla-Borg	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	hætta	Hættuorsök	uppblástur		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd	1.8 m	Breidd	18.3 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.5 m	Veggjahæð til	1.5 m	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	Túnakort 1920	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425643,3389	Isnet N	552532,4690	Heimildir			
Minjagildi	mjög mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Á túnakorti Litlu-Borgar frá árinu 1920 sést bæjarstæðið um miðbik túnsins fyrir enda heimreiðar [345]. Í örnefnalýsingu segir: „Það er kunnugt fornþýli, mikil girðing um stórt tún, sem mikið hefir gengið saman að sunnan og austan. Það stendur sunnan í hæð þeirri, sem Borg hin meiri stendur norðaustan við. [...] Þar eru miklar fornar tóftir í túni, einkum norðan.“ Gamla bæjartúnið er í brekku sunnan í lágum klettaás sem gengur til suðurs frá Borgarvirki. Þaðan er útsýn opin til suðurs og austurs um Víðidalinn. Tóft bæjarins sem sýndur er á túnakortinu stendur á náttúrulegri hæð í túninu ásamt fleiri tóftum. Sjálf bæjartóftin er stór og greinileg og skiptist í að minnsta kosti þrjú rými. Hún opnast í norður, austur og vestur og vestan megin er steipt veggjabrot. Að öðru leyti eru veggir þó hlaðnir úr torfi og grjóti, 1-2 m á breidd og 0,5-1,5 m á hæð. Þótt tóftin sjáist greinilega er hún mjög ólöguleg, mikið hrúnin og sums staðar erfitt að greina útlínur veggja. Hún er í hættu vegna uppblásturs en hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-301	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft/pústir	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd	5,7 m	Breidd	5,9 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.5 m	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar	1.0 m		
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425597,1979	Isnet N	552577,1219	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Vestan í túninu er ógreinileg tóft á náttúrulegum hól. Aðallega sjást þarna pústir. Tóftin er samrunnin hólum sem allur er vel yfirgróinn grasi. Hæð veggja innanvert er um 0,5 m en hæð hólsins allt að 2-2,5 m. Norðan við tóftina, nær akstursveginum, eru fleiri ójöfnur í hólum og gætu ef til vill leynst minjar þar líka. Tóftin hefur nokkurt minjagildi. Hún er ekki í hættu.

Nr.	3289-302	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd	7,4 m	Breidd	6,0 m	Hæð			
Veggjahæð frá			Veggjahæð til			Breidd veggjar	
Mæling	uppmæling	Túnakort			Verkefna nr MÍ	3289	
Isnet E	425661,924	Isnet N	552543,3769	Heimildir			
Minjagildi	mjög mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Hólbunga er við norðausturhorn bæjartóftarinnar [300], yst í hæðinni sem bæjarhúsin standa á. Þarna sést ekkert hús á túnakorti en virðist mega greina hól norðan megin í bungunni þannig að líklega er þetta mjög sokkin og yfirgróin tóft, ef til vill eldri en hinar tóftirnar í hæðinni. Hún hefur sloppið við uppblástur og hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-303	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar		Hættumat	Hætta	Hættuorsök	uppblásturs/áfoks	
Aldur	1800	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd	11,6 m	Breidd	9,0 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.7	Veggjahæð til	1.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort			Verkefna nr MÍ	3289	
Isnet E	425663,097	Isnet N	552522,4220	Heimildir			
Minjagildi	mjög mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Austast í hæðinni er tóft með tveimur rýmum sem liggja samhliða í svolitlum halla með stefnu austur - vestur. Innangengt er á milli þeirra og inngangar á báðum, að vestan í syðra rýmið en að norðan í hitt. Tóftin er mjög gróin grasi en hefur verið hlaðin úr torfi og grjóti sem enn er greinilegt. Veggir eru 0,7-1,3 m á hæð og um 1 -2 m á breidd. Væntanlega hefur þarna verið hús fyrir skepnur. Tóftin er í hættu vegna uppblásturs en hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-304	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	fjárhús	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	mikil hætta	Hættuorsök	uppblásturs/áfoks		
Aldur	1900-1920	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd	14,5	Breidd	10,77	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.3	Veggjahæð til	2	Breidd veggjar	1.5		
Mæling	uppmæling	Túnakort		Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425620,234	Isnet N	552513,1459	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Suðvestan í bæjarhólnum er þrískipt tóft, hlaðin úr torfi og grjóti og vel gróin grasi. Hæð veggja er á bilinu 0,3-2 m en breiddin 1-2 m. Í stærsta rýminu er garði eftir endilöngu gólfi með stefnu vestur - austur og hefur þar verið fjárhús. Gengið er inn um dyr á vesturgafli sem er lægri en hinir veggirnir. Op er á milli fjárhússins og minna rýmis sem liggur norður út frá því; um 0,7 m eru upp í opið þannig að kannski hefur þarna verið hleri fremur en dyr. Meðfram innanverðum austurvegg þessa minna rýmis er stallur eða jata svo það hefur væntanlega líka hýst skepnur. Útgangur er við norðvesturhornið. Aftan við fremri rýmin hefur verið hlaða með stefnu norður - suður. Op eða hlerar hafa verið milli hennar og skepnuhúsanna. Botninn er nokkuð lægri í fjárhúsinu en í hinum rýmunum. Bárujárn og timburleifar eru í tóftinni. Hún er ekki farin að blása upp og hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-305	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	fjárhús	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	Garðlönd og tún			
Lengd	19,89	Breidd	10,3	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	1.3	Breidd veggjar	1		
Mæling	uppmæling	Túnakort		Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425555,379	Isnet N	552527,2929	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Tóft af fjárhúsi er byggð upp við innanverðan vesturtúngarð [316]. Veggir og garðar eru hlaðin úr torfi og grjóti, mesta veggjahæð um 1,3 m og breidd um 1 m en sums staðar minni vegna uppblásturs. Garðar ná um 0,5 m hæð. Syðst í tóftinni er stórt rými með tveimur görðum og er innangengt úr því yfir í annað minna rými með einum garða og steypu trogi eða fjárkláðabaði. Vestast upp við túngarðinn er hlaða, byggð þvert á fjárhúsin og er innangengt á milli. Dyr virðast vera á báðum hlöðugöflum; um aðrar er hægt að komast út fyrir túngarðinn en inn fyrir hann um hinn. Tóftin öll er í mikilli hættu vegna uppblásturs og eru sumir veggirnir að hverfa, einkum sunnan megin. Hún hefur mikið minjagild

Nr.	3289-306	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	niðurgröftur	Hlutverk	óþekkt/brunnur	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	garðlönd og tún				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort		Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425644,806	Isnet N	552652,577	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Samkvæmt Margréti Kristófersdóttur sem ólst upp á Litlu-Borg voru brunnur og brunnhús norðvestan við bæinn og bæjartúnið: Úr Brunnhúsmýrinni sem er norð-vestan við túnið, hefur einhvern tímann verið grafinn mjór skurður frá lindinni í mýrinni og vatnið frá honum leitt í gegnum tréstokk inn í brunnhúsið sem stóð nær bænum og var hálf tunna höfð undir bununni. Þarna var vatn tekið í þvotta og handa kúnum, en allt drykkjarvatn handa fólki var tekið úr 'lindinni' sem er í Brunnhúsmýrinni. Þegar ég var á Litlu-Borg voru veggir hafðir í kring og seinna að mestu byggt yfir. Þessi uppsprettulind hafði þá verið stækkuð og gerð að brunni, hún er ca. 200 metra frá bæjarrústunum. Þarna var kalt og mjög gott vatn. Að sögn Margrétar átti Guðmundur góði Hólabiskup að hafa drukkið úr lindinni og vígt hana og Ingólfur Jóhannesson bóndi sem bjó á Litlu-Borg á undan foreldrum hennar byrjaði hvern dag á því að drekka glas af vatni úr henni. Brunnur [306] er varðveittur í Brunnhúsmýri milli túngarðsins og Borgarvegar og fannst samkvæmt leiðbeiningum Óskars Más Ásmundssonar. Girt hefur verið í kringum hann og breitt yfir þannig að ekki sést í hleðslurnar. Brunnurinn hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-307	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	garðlag	Hlutverk	matjurtargarður	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1850-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425617.509	Isnet N	552493.618	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Greina má leifar af matjurtagarði [307] sem verið hefur sunnan við útihúsatóft [304]. Á vettvangi er svæðið mjög þýft og garðurinn er skýrt afmarkaður á loftmynd. Nú er girt í kringum svæðið með gaddavírsgirðingu. Hann hefur nokkurt minjagildi sem hluti af minjaheildinni. Fast sunnan og austan við tóft [304], innan matjurtagarðsins, eru tveir ferhyrndir húsgrunnar [308]. Samkvæmt Óskari Má Ásmundssyni voru þarna sumarbústaðir sem nú hafa verið rifnir. Miðað við sýnilegar leifar á staðnum stóðu þeir á tréstólpum en þessar minjar eru ekki mikið eldri en 30 ára og teljast því ekki fornleifar. Óheppilegt er að bústaðir hafi verið byggðir á bæjarhólnum því eldri minjar geta leynst í jörðu.

Nr.	3289-308	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	húsgrunnur	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	annað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1980-2000	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	annað		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425624,5750	Isnet N	552507,1859	Heimildir			
Minjagildi	Ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Fast sunnan og austan við tóft [304], innan matjurtagarðsins [307], eru tveir ferhyrndir húsgrunnar [308]. Samkvæmt Óskari Má Ásmundssyni voru þarna sumarbústaðir sem nú hafa verið rifnir. Miðað við sýnilegar leifar á staðnum stóðu þeir á tréstólpum en þessar minjar eru ekki mikið eldri en 30 ára og teljast því ekki fornleifar.

Óheppilegt er að bústaðir hafi verið byggðir á bæjarhólnum því eldri minjar geta leynst í jörðu.

Nr.	3289-309	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Krummavarða	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanleg	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425622,3389	Isnet N	552814,7410	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Margrét segir: „Norð-vestan við Brunnhúsmýrina er lítill klettur sem heitir Krummaklettur og varðan þar ofan á Krumma-varða, norðar og austar er Bæjarklettur.“ Líklega er þetta hálfhrunda varðan sem stendur á hæð norðan og ofan mýrarinnar og Borgarvegar. Hún er um 0,5 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-310	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Klöpp				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.1	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425583,723	Isnet N	553029,8070	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Tvö vörðubrot eru á hæð norður af Krummavörðu [309]. Syðra brotið er um 0,1 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Einungis neðsta grjótið er eftir en varðan hefur verið hlaðin uppi á stórum steini. Nyrðra brotið samanstendur af fáeinum steinum og hefur þessi varða líka verið hlaðin á stórum steini. Brotið er um 0,2 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Vörðurnar hafa staðið sín hvorum megin við leið [348] sem liggur á milli þeirra með stefnu vestur - austur. Hún sést bæði á vettvangi og loftmynd. Vörðubrotin og leiðin hafa einkum minjagildi í tengslum við minjaheildina á svæðinu.

Nr.	3289-311	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanleg	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	klettar/klappir og mosi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425600,935	Isnet N	553076,1130	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Tvö vörðubrot eru á hæð norður af Krummavörðu [309]. Syðra brotið er um 0,1 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Einungis neðsta grjótið er eftir en varðan hefur verið hlaðin uppi á stórum steini. Nyrðra brotið samanstendur af fáeinum steinum og hefur þessi varða líka verið hlaðin á stórum steini. Brotið er um 0,2 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Vörðurnar hafa staðið sín hvorum megin við leið [348] sem liggur á milli þeirra með stefnu vestur - austur. Hún sést bæði á vettvangi og loftmynd. Vörðubrotin og leiðin hafa einkum minjagildi í tengslum við minjaheildina á svæðinu.

Nr.	3289-312	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Miðaftansklettur	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	sex umferðir
Veggjahæð frá	1 m	Veggjahæð til	1 m	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425167,2370	Isnet N	552540,7330	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Samkvæmt örnefnalýsingu er Miðaftansklettur suðvestur frá bæ og er hann merktur inn á örnefnakort. Þessi klettur er í raun beint vestur af bænum, skammt fyrir ofan Borgarveg, og á honum stendur myndarleg varða. Hún er varðveitt upp í um 1 m hæð. Varðan er sú austasta af þremur sem standa í röð hæða nokkuð ofan við Borgarveg og eru vel sýnilegar frá veginum. Á örnefnakorti er Miðaftansklettur sá austasti af þremur klettahæðum en á korti Landmælinga Íslands er hann merktur inn á milli tveggja þeirra vestari. Varðan á Miðaftanshæð hefur verið eyktarmark fyrir Litlu-Borg. Hún hefur töluvert minjagildi.

Nr.	3289-313	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	r til 7 umferðir
Veggjahæð frá	1.3	Veggjahæð til	1.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425105,897	Isnet N	552482,8249	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Frá vörðu [312] sést yfir til vörðu [313] á næstu hæð í suðvestur. Hún er um 1,3 m á hæð og 0,5 x 0,9 m á stærð. Varðan er ágætleg varðveitt og stæðileg. Hrunið hefur úr vesturhliðinni en hún hefur greinilega verið með ferhyrndu lagi. Varðan hefur verið vegvísir og hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-314	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	800-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	5 umferðir
Veggjahæð frá	1.2	Veggjahæð til	1.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425009,6660	Isnet N	552420,7330	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	engin hætta vegna skógræktar				

Frá vörðu [313] sést yfir til vörðu [314] sem er næst Vesturhópsvatni af vörðunum þremur sem standa á röð klettahæða í suðvestur – norðaustur ofan Borgarvegar. Varða [314] er vel varðveitt, ferhyrnd, um 1,2 á hæð og 0,5 x 0,9 m á stærð. Hún hefur vafalaust verið vegvísir og hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-315	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti	Hafsteinskofi	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf	Umhverfi	garðlönd og tún				
Lengd	8,1	Breidd	3	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.2	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425562,967	Isnet N	552568,6430	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Margrét Kristófersdóttir lýsir Húsakletti ofan og norðaustan bæjartúnsins og síðan bæjarkletti og því næst segist hún vera komin að túngarðinum [316] á Litlu-Borg: „Rétt innan við túngarðinn er tóftarbrot sem við kölluðum Hafsteinskofa, en þar var eitt sinn hesthús og heytóft við. Hafsteinn Sigurbjörnsson var um tíma hjá þabba að læra að smíða víravirki og hafði hvítan hest sem hét Dreki í þessum kofa.“ Af lýsingunni að dæma kemur Margrét frá Húsakletti niður Borgarveg og mætti því ætla að Hafsteinskofi væri nyrst í túninu. Þar fundust þó engar minjar. Hins vegar gæti lítil grasi gróin tóft sem er byggð utan í vestanverðan túngarðinn mögulega verið af kofanum sem hýsti einn hest. Túngarðurinn myndar austurvegginn en veggjahæð er á bilinu 0,4–0,6 m og breidd um 1 m. Ekki sést í hleðslugrjótt. Tóftin opnast í átt að fjárhúsi [305] sem er staðsett nokkru sunnar við túngarðinn. Hún hefur töluvert minjagildi.

Nr.	3289-316	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	garðlag	Hlutverk	túngarður	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.7	Veggjahæð til	2.0	Breidd veggjar	1,0		
Mæling	uppmæling	Túnakort	Túnakort 1920	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425630,6159	Isnet N	552521,8959	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Færa mörkin frá túngarðinum til suðurs.				

Bæjartúnið Litlu-Borgar er afmarkað með túngarði á túnakorti frá 1920 og af samanburði við loftmynd má sjá að lögun hans hefur haldist óbreytt þau rúmlega hundrað ár sem liðin eru frá kortagerðinni. Túngarðurinn er varðveittur umhverfis allt túnið en Borgarvegur er þó mjög nálægt honum norðan megin og liggur fast utan í nyrsta hlutanum. Túngarðurinn nær víða um 0,7 m hæð en neðanvert eða sunnanvert er hann þó á köflum allt að tveggja m hár að utan. Hann er hlaðinn úr torfi og grjóti og nánast alveg yfirgróinn grasi en á stöku stað má greina hleðslugrjót. Hlið hefur verið á vesturtúngarðinum þar sem heimreiðin [345] og nú akstursspor liggur í gegn. Auk þess eru tvö op á suðurtúngarðinum og liggur leið [318] um hið vestara sem sennilega hefur verið hlið. Túngarðurinn hefur mikið minjagildi. Syðsti hluti hans lendir þó innan marka skógræktarsvæðisins miðað við núverandi skipulag og er því í hættu.

Nr.	3289-317	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	heimild	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanlegar fornleifar		Hættumat	mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar	
Aldur	1700-1900	Horfin	já	Horfin ástæða	Ekki vitað		
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras- og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá			Veggjahæð til			Breidd veggjar	
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425536.545	Isnet N	552430.575	Heimildir			
Minjagildi	ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Á gamalli loftmynd sést tóft vestan túngarðsins og sunnan við fjárhús [305]. Mjög þýft er á svæðinu en engin tóft er lengur sýnileg.

Nr.	3289-318	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanlegar fornleifar		Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar	
Aldur	1700-1900	Horfin	að hluta	Horfin ástæða	ekki vitað		
Efni	troðningur		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425711.489	Isnet N	552001.66	Heimildir			
Minjagildi	Lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Ógreinilegur slóði liggur niður túnið um hlið á suðurtúngarðinum og áfram suður upp á Vörðuhól þar sem standa tvær vörður, [319] og [320]. Nú er mýrlendi þar sem leiðin liggur milli túnsins og Vörðuhóls en þar hlýtur að hafa verið þurrara meðan hún var í notkun. Leiðin hefur lítið minjagildi nema sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það.

Nr.	3289-319	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	heillegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	800-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd	0.4 m	Breidd	0.6 m	Hæð		Hleðslu umferð	5 umferðir
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.9	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425832,0140	Isnet N	552032,4479	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Ekki planta nálægt minjunum				

Á Vörðuhól eru tvær vörður. Vestri varðan [319] er um 0,9 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð en sú eystri [320] um 0,7 m á hæð og 0,4 x 0,7 m á stærð. Nokkrar leiðir liggja að Vörðuhól en auk leiðar [318] frá bænum liggja leiðir [327] og [325] neðan hans. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-320	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	heillegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.7	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425851,0260	Isnet N	552057,9050	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Ekki planta nálægt minjunum				

Á Vörðuhól eru tvær vörður. Vestri varðan [319] er um 0,9 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð en sú eystri [320] um 0,7 m á hæð og 0,4 x 0,7 m á stærð. Nokkrar leiðir liggja að Vörðuhól en auk leiðar [318] frá bænum liggja leiðir [327] og [325] neðan hans. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-321	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.4	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425966,9440	Isnet N	552067,39	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Friðhelgi 15 m. ekki planta nær.				

Fyrir neðan eða suðaustan við Vörðuhól og milli leiða [327] og [325] standa þrjár hálfhrundar grjótvörður á klettarana sem hallar niður á við. Efsta og nyrsta varðan [321] er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Af miðvörðunni er einungis eftir brot, um 0,2 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð. Neðsta og syðsta varðan er hlaðin á enda ranans og nær um 0,5 m hæð, hún er 0,4 x 0,7 m á stærð. Þessar þrjár vörður hafa verið vegvísar við tvær götur, leið [327] ofan við þær og leið [325] neðan við þær. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-322	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar/klappir/mosi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425965,5410	Isnet N	552060,9300	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Friðhelgi 15 m				

Fyrir neðan eða suðaustan við Vörðuhól og milli leiða [327] og [325] standa þrjár hálfhrundar grjótvörður á klettarana sem hallar niður á við. Efsta og nyrsta varðan [321] er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Af miðvörðunni er einungis eftir brot, um 0,2 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð. Neðsta og syðsta varðan er hlaðin á enda ranans og nær um 0,5 m hæð, hún er 0,4 x 0,7 m á stærð. Þessar þrjár vörður hafa verið vegvísar við tvær götur, leið [327] ofan við þær og leið [325] neðan við þær. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna.

Nr.	3289-323	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425976,9440	Isnet N	552053,0929	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Ekki planta nálægt minjunum 15 m friðhelgi				

Fyrir neðan eða suðaustan við Vörðuhól og milli leiða [327] og [325] standa þrjár hálfhrundar grjótvörður á klettarana sem hallar niður á við. Efsta og nyrsta varðan [321] er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Af miðvörðunni er einungis eftir brot, um 0,2 m á hæð og 0,4 x 0,6 m á stærð. Neðsta og syðsta varðan er hlaðin á enda ranans og nær um 0,5 m hæð, hún er 0,4 x 0,7 m á stærð. Þessar þrjár vörður hafa verið vegvísar við tvær götur, leið [327] ofan við þær og leið [325] neðan við þær. Vörðurnar hafa töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-324	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanleg	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	klettar/klappir				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.4	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426302,98	Isnet N	552655,4409	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Hrunin varða er á hamrakletti fast ofan við leið [327] þar sem hún sveigir norður. Varðan er um 0,4 m á hæð og 0,5 x 1 m á stærð. Hún hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-325	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hættu	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425889.77	Isnet N	551981.458	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Tvær leiðir liggja samhliða neðan eða sunnan við Vörðuhól með stefnu í suðvestur. Sú efri og nyrðri [327] heldur áfram í norðaustur og suðvestur. Sú neðri og syðri [325] liggur neðar í landslaginu og ekki er hægt að rekja hana eins langt. Leiðirnar hafa einkum gildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það.

Nr.	3289-326	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	niðurgröftur-hleðsla	Hlutverk	óþekkt/vatnsból	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanleg	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	mýri /tjörn				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426254,1429	Isnet N	552441,2970	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Ofan við leið [371] er leið [327] og við hana liggja tvær flatar hellur hvor ofan á annarri eins og þeim hafi verið komið þannig fyrir en fyrir framan þær er lítill tjarnarpollur. Kannski er þetta náttúrulegt en staðsetningin við götuna gæti bent til að um sé að ræða vatnsból. Það hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-327	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið/reiðgata	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hættu	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426304,408	Isnet N	552614,6970	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Tvær leiðir liggja samhliða neðan eða sunnan við Vörðuhól með stefnu í suðvestur. Sú efri og nyrðri [327] heldur áfram í norðaustur og suðvestur. Sú neðri og syðri [325] liggur neðar í landslaginu og ekki er hægt að rekja hana eins langt. Leiðirnar hafa einkum gildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það.

Nr.	3289-328	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	tóft	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanleg	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	Skógrækt		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd	3,7 m	Breidd	3,3 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.20	Veggjahæð til	0,6 m	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425781,4880	Isnet N	551907,1419	Heimildir			
Minjagildi	Mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Friðhelgi minja eru 15 m. gæta að raska ekki				

Stekkjarklettur er merktur inn á örnefnakort austan túns, neðan og sunnan við fjórhjólaslóða. Við merkingu örnefna á kortið var farið eftir örnefnalýsingu Margrétar Kristófersdóttur sem segir: „Norðaustan og fyrir neðan Vörðuhólinn er Stekkjarkletturinn. Í skjóli við hann fæddist fyrsti reiðhesturinn minn vorið 1923 í norðan hríðarbyl á sumardaginn fyrsta.“ Leitað var við klettana á þessu svæði en engar minjar fundust um stekk en þarna virðist vera einhver ruglingur því klettarnir liggja töluvert ofar í landslaginu en Vörðuhóll. Suðvestan og neðan við Vörðuhól fannst hins vegar tóft sem gæti verið af stekk. Tóftin er einföld, veggir mest um 0,6 m á hæð og yfirgrónir grasi og lyngi en hafa líklega verið hlaðnir úr torfi og grjóti. Inngangur er á suðurvegg og snýr að leið [327] sem liggur fast fram hjá tóftinni. Votlendi er nú í kringum tóftina og rennur mýrarlækur norðaustan hennar. Tóftin hefur töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-329	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	garðlag	Hlutverk	garður	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	illgreinanleg	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	að hluta	Horfin ástæða	ekki vitað / sokkinn		
Efni	torf		Umhverfi	gras og mólendi og uppblásið			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.4	Veggjahæð til	0.7	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425230,5960	Isnet N	551994,3410	Heimildir			
Minjagildi	Ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Könnunarskurð/borkjarna				

Við svokallaðan Litluborgarflóa vestan við Vörðuhól og suðvestan gamla bæjartúnsins virðist mega greina garðlag sem liggur í sveig frá norðri til suðausturs. Það er samrunnið landslaginu, yfirgróið lyngi, grasi og mosa, 0,4 -0,7 m á hæð og 1-1,5 m á breidd. Ef um er að ræða garð þá er hann líklega forn og hefur mikið minjagildi.

Ef um fornan garð er ræða er minjagildi hátt.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna.

Nr.	3289-330	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425329,5729	Isnet N	552043,1010	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Á melhæð rétt austan við garðlag [330] er fallin varða, nokkuð yfirgróin grasi. Hún er um 0,5 m á hæð. Líklega hefur hún verið kennimark sem vísaði á staðinn en garðlagið bendir til að þarna hafi farið fram einhver starfsemi. Varðan er líklega gömul og hefur töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-331	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.6	Veggjahæð til	0.6	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425457,8709	Isnet N	552033,3989	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Frá vörðu [330] sér austur til annarrar vörðu [331] sem einnig stendur á gróinni melhæð. Hún er líka hrunin en nær þó um 0,6 m hæð. Varðan gæti ásamt vörðu [330] hafa verið kennimark við garðlag [329]. Hún lítur út fyrir að vera gömul og hefur töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-332	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	hleðsla ?	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanleg	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425366,87	Isnet N	551978,478	Heimildir			
Minjagildi	Litið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Austan við garðlag [329] er ferhyrndur flötur sem sker sig frá umhverfinu. Hann er alveg jarðlægur og yfirgróinn mosa en undir er grjót sem gæti verið hleðsla. Ekki er ljóst hvort þetta sé manngert eða náttúrulegt en mögulega gæti þarna verið mannvirki tengt garðlaginu og verður minjagildið þá að teljast nokkuð.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-333	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.2	Veggjahæð til	0.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425549,7359	Isnet N	552172,3540	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi ?				

Norðaustan við vörðu [331], miðja vegu milli hennar og bæjartúnsins er þriðja varðan [333]. Hún er líka fallin, um 0,6 m á hæð, nokkuð gróin grasi og vafalaust gömul. Líklegt virðist að hún hafi staðið á leið milli bæjarins og mannvirkja við Litluborgarflóa, [329] og [332]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-334	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras- og mólendi / uppblásið			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.1	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425170,25	Isnet N	552198,0509	Heimildir			
Minjagildi	lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Norðvestan við garðlag [329] hjá Litluborgarflóa og austan Heybandsvegar [364] er svolítið vörðubrot eða vörðustæði. Það er einungis 0,1 m á hæð og mjög yfirgróið grasi. Líklega er þetta gömul varða sem gæti hafa tengst leið á þessum slóðum þótt hún sé ekki lengur sýnileg. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-335	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Húsaklettur	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	heillegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Hún stendur á klöpp, Húsakletti				
Lengd	1,3 m	Breidd	1,2	Hæð		Hleðslu umferð	átta umferðir
Veggjahæð frá	1.3	Veggjahæð til	1.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425894,511	Isnet N	552858,3000	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Örnefnaskrá	Ö-Litla-Borg ÞK og MK, 3.				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

„Út frá túni er austast Húsaklettur, Efri- og Neðri-“, segir í örnefnalýsingu. Margrét Kristófersdóttir segir að þar hafi sést huldufólk. Kletturinn er ofan bæjartúnsins, austan við Borgarveg, og á honum stendur glæsileg ferhyrnd varða. Hún sést langt að og sér vel til hennar frá vörðu [336]. Þessar vörður gætu hafa staðið við sömu leið. Varðan [335] er varðveitt upp í um 1,3 m hæð. Hún hefur mikið minjagildi.

Nr.	3289-336	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	gras-og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.7	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425970,401	Isnet N	553031,9919	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Frá vörðu [337] sér vestur og upp til annarrar vörðu [336] skammt austan við Borgarveg. Hún er greinilega ferhyrnd og varðveitt upp í um 0,7 m hæð. Þótt varðan sé hrunin hefur hún töluvert minjagildi.

Nr.	3289-337	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.1	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426158,612	Isnet N	552965,2290	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Upp og norðvestur frá vörðu [324] er vörðubrot. Lítið er eftir af þessari vörðu [337] sem nær einungis um 0,1 m hæð. Brotið hefur minjagildi í tengslum við heildina á svæðinu.

Nr.	3289-338	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.8	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426635,463	Isnet N	552642,2240	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Á hæð sem gnæfir yfir Víðidalsá stendur nokkuð myndarleg varða sem nær um 0,8 m hæð. Hún sést víða að og hefur líklega verið vegvísir við leið [371]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Nr.	3289-339	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Klettar/klappir				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.6	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	426378,6	Isnet N	552169,1180	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Ofan við Víðidalsá stendur varða sem er nokkuð hrúnn en varðveitt upp í um 0,6 m hæð. Hún hefur líklega varðað leið [371]. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Nr.	3289-340	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar	
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	gras- og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.4	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425169,341	Isnet N	551380,3850	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Á svolitlum hólkoli sunnarlega á svæðinu, í svokölluðum Höllum austan við Heybandsveg [364] standa tvær vörður saman. Sú syðri [340] er hlaðin úr grjóti og er um 0,4 m á hæð. Sú nyrðri [341] er mjög yfirgróin grasi en grjót sést í henni þannig að hún er sennilega líka grjóthlaðin. Vörðurnar hljóta af hafa tengst leið um svæðið þótt hún sé ekki lengur sýnileg. Þær hafa nokkurt minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-341	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanleg	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.7	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425174,174	Isnet N	551392,0609	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Friðhelgi 15 m				

Á svolitlum hólkoli sunnarlega á svæðinu, í svokölluðum Höllum austan við Heybandsveg [364] standa tvær vörður saman. Sú syðri [340] er hlaðin úr grjóti og er um 0,4 m á hæð. Sú nyrðri [341] er mjög yfirgróin grasi en grjót sést í henni þannig að hún er sennilega líka grjóthlaðin. Vörðurnar hljóta af hafa tengst leið um svæðið þótt hún sé ekki lengur sýnileg. Þær hafa nokkurt minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

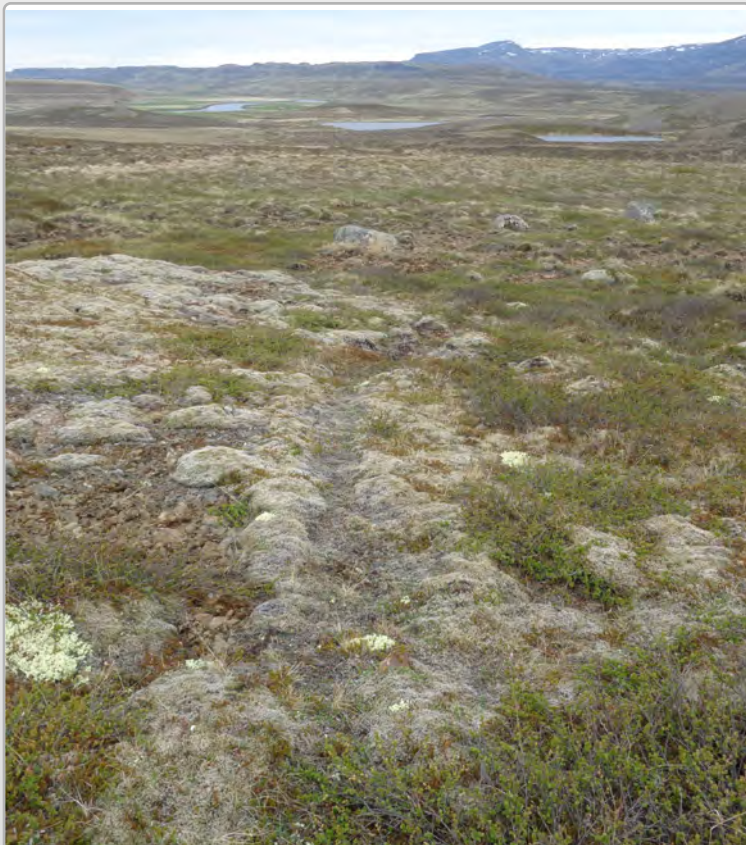
Nr.	3289-342	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.6	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425161,489	Isnet N	551489,348	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Friðhelgi 15 m				

Norðan við vörður [340] og [341] er þriðja varðan. Hún er líka yfirgróin grasi en hleðslugrjót þó mjög greinilegt. Varðan nær um 0,6 m hæð og stendur við leið [343] sem liggur í vestur fram hjá henni. Hún er sennilega gömul og hefur nokkurt minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-343	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	að hluta	Horfin ástæða			
Efni	troðningur		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425248.734	Isnet N	551499.491	Heimildir			
Minjagildi	lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Örlítið brot af leið er við vörðu [342] og liggur í vestur og suðvestur. Hún hefur lítið minjagildi.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það.

Nr.	3289-344	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Arnarhól	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	torf og grjót		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.4	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424797,321	Isnet N	550613,8930	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Á Arnarhól, syðstu hæðinni ofan Faxalækjar þar sem hann fellur í Víðidalsá, stendur varða. Hún er fallin en sést þó langt að. Varðan hefur verið hlaðin úr grjóti og hefur að nokkru leyti gróið yfir það. Hún nær um 0,4 m hæð. Líklega tengist þessi varða leiðum [364] og [373] sem liggja neðan Arnarhóls að norðan og sunnan. Hún hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-345	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	heimatún	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið/heimreið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	bílaslóði		Umhverfi	gras og			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	Túnakort 1920		Verkefna nr MÍ	3289	
Isnet E	425570.474	Isnet N	552546.854		Heimildir		
Minjagildi	lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Á túnakorti er sýnd heimreið sem liggur austur um túnið að bænum [300]. Gamla heimreiðin er horfin en nýlegra akstursspor liggur núna í sama farvegi. Hún hefur lítið minjagildi.

Nr.	3289-346	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Litli-Bíldhóll	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Melhæð milli tjarna				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.6	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424697,175	Isnet N	551070,6700	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Á Litla-Bíldhól, hæð milli Grafarvatns og Bíldhólstjarnar vestan við Heybandsveg [364] er vörðubrot. Það samanstendur úr fáeinum grjóthellum sem lagðar hafa verið hver ofan á aðra og er um 0,3 m á hæð en 0,5 m á breidd. Varðan sjálf er þó lítilfjörleg og náttúrulegir grjóthnullungar í kringum hana vekja meiri athygli úr fjarlægð. Ásamt steinunum gæti hún þó hafa vísað veginn við götu [368] sem liggur milli Litla-Bíldhóls og Bíldhólstjarnar. Varðan hefur minjagildi í tengslum við aðrar minjar á svæðinu.

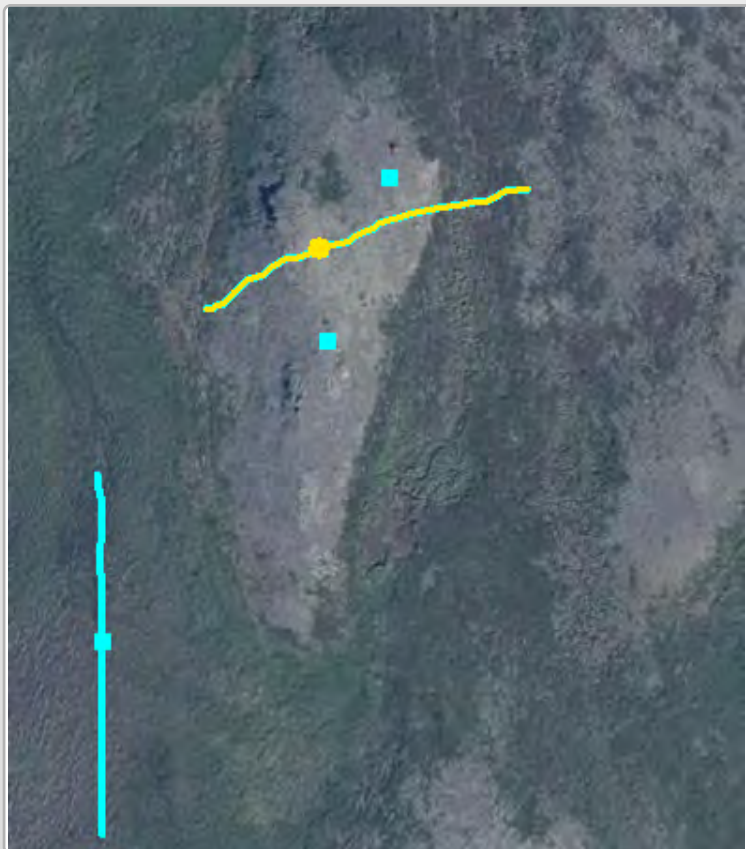
Nr.	3289-347	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	7 umferðir
Veggjahæð frá	1.2	Veggjahæð til	1.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424976,337	Isnet N	551940,826	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Ofarlega við Heybandsveg [364], nálægt Borgarvegi, stendur myndarleg grjóthlaðin varða sem er um 1,2 m á hæð. Hún hefur mikið minjagildi. Varðan er fast við vesturmörk skógræktarsvæðisins.

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-348	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinalegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur		Umhverfi	melur			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Tvö vörðubrot eru á hæð norður af Krummavörðu [309]. Syðra brotið er um 0,1 m á hæð og 0,5 x 0,8 m á stærð. Einungis neðsta grjótið er eftir en varðan hefur verið hlaðin uppi á stórum steini. Nyrðra brotið samanstendur af fáeinum steinum og hefur þessi varða líka verið hlaðin á stórum steini. Brotið er um 0,2 m á hæð og 0,6 x 1 m á stærð. Vörðurnar hafa staðið sín hvorum megin við leið [348] sem liggur á milli þeirra með stefnu vestur - austur. Hún sést bæði á vettvangi og loftmynd. Vörðubrotin og leiðin hafa einkum minjagildi í tengslum við minjaheildina á svæðinu.

Nr.	3289-349	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Stóri- Bíldhóll	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök	
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða	
Efni	grjót	Umhverfi	Melhæd milli tjarna		
Lengd		Breidd		Hæð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.4	Breidd veggjar	
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289
Isnet E	424672,782	Isnet N	551284,7839	Heimildir	
Minjagildi	Nokkurt	Örnefnaskrá			
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir			

Tvö vörðupör liggja á grjóthrygg sem er hluti af Stóra-Bíldhól norðvestan við Bíldhólstjörn. Neðsta og syðsta varðan [349] er um 0,4 m á hæð og hjá henni stendur varða [350] sem er um 0,5 m á hæð. Báðar hafa fallið saman. Þegar ofar kemur verður fyrst fyrir vörðubrot [351] sem er um 0,2 m á hæð og síðan efsta og nyrsta varðan [352] sem er best varðveitt og nær um 0,8 m hæð. Efri vörðurnar tvær hafa greinilega ferhyrnda lögun. Allar vörðurnar eru hlaðnar úr grjótlögum og öðrum steinum sem augsýnilega eru úr nánasta umhverfi. Neðri vörðurnar hafa nokkurt minjagildi og sú efsta [352] töluvert. Vörðurnar mynda saman mikilvæga heild.

Nr.	3289-350	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Melar /melhóll				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424673,425	Isnet N	551287,1999	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Tvö vörðupör liggja á grjóthrygg sem er hluti af Stóra-Bíldhól norðvestan við Bíldhólstjörn. Neðsta og syðsta varðan [349] er um 0,4 m á hæð og hjá henni stendur varða [350] sem er um 0,5 m á hæð. Báðar hafa fallið saman. Þegar ofar kemur verður fyrst fyrir vörðubrot [351] sem er um 0,2 m á hæð og síðan efsta og nyrsta varðan [352] sem er best varðveitt og nær um 0,8 m hæð. Efri vörðurnar tvær hafa greinilega ferhyrnda lögun. Allar vörðurnar eru hlaðnar úr grjótlögum og öðrum steinum sem augsýnilega eru úr nánasta umhverfi. Neðri vörðurnar hafa nokkurt minjagildi og sú efsta [352] töluvert. Vörðurnar mynda saman mikilvæga heild.

Nr.	3289-351	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanleg	Hættumat	Engin hættu	Hættuorsök			
Aldur	800	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar/melhólar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424701,63	Isnet N	551325,4399	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Tvö vörðupör liggja á grjóthrygg sem er hluti af Stóra-Bíldhól norðvestan við Bíldhólstjörn. Neðsta og syðsta varðan [349] er um 0,4 m á hæð og hjá henni stendur varða [350] sem er um 0,5 m á hæð. Báðar hafa fallið saman. Þegar ofar kemur verður fyrst fyrir vörðubrot [351] sem er um 0,2 m á hæð og síðan efsta og nyrsta varðan [352] sem er best varðveitt og nær um 0,8 m hæð. Efri vörðurnar tvær hafa greinilega ferhyrnda lögun. Allar vörðurnar eru hlaðnar úr grjótflogum og öðrum steinum sem augsýnilega eru úr nánasta umhverfi. Neðri vörðurnar hafa nokkurt minjagildi og sú efsta [352] töluvert. Vörðurnar mynda saman mikilvæga heild.

Nr.	3289-352	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	12.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	Sjö umferðir				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.8	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424703,451	Isnet N	551330,0590	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Tvö vörðupör liggja á grjóthrygg sem er hluti af Stóra-Bíldhól norðvestan við Bíldhólstjörn. Neðsta og syðsta varðan [349] er um 0,4 m á hæð og hjá henni stendur varða [350] sem er um 0,5 m á hæð. Báðar hafa fallið saman. Þegar ofar kemur verður fyrst fyrir vörðubrot [351] sem er um 0,2 m á hæð og síðan efsta og nyrsta varðan [352] sem er best varðveitt og nær um 0,8 m hæð. Efri vörðurnar tvær hafa greinilega ferhyrnda lögun. Allar vörðurnar eru hlaðnar úr grjótlögum og öðrum steinum sem augsýnilega eru úr nánasta umhverfi. Neðri vörðurnar hafa nokkurt minjagildi og sú efsta [352] töluvert. Vörðurnar mynda saman mikilvæga heild.

Nr.	3289-353	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	melar			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.7	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ		3289	
Isnet E	425349,708	Isnet N	552811,1679	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Varða stendur á Ásinum ofan og vestan við reiðgötur [354]. Hún er stæðileg, nær um 0,7 m hæð og hefur vafalaust verið vegvísir fyrir reiðgöturnar. Varðan hefur töluvert minjagildi.

Nr.	3289-354	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Reiðgötur	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	9009-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Margrét Kristófersdóttir lýsir ferðalagi sínu um reiðgötur norðan megin í landi Litlu-Borgar: „Að lokum ætla ég að skreppa norð-vestur í Virkisdal, ég fer ríðandi. Ég legg af stað frá Virkisborg, fer yfir Mómýrina [356] sunnarlega til þess að klárinn fari ekki á kaf í keldunum. Ríð svo út með Jöðrunum sem eru austan við Ásinn, fer fram hjá þrennum grjóthólum sem eru á vinstri hönd og heita Þrístapar. Nú fer að halla niður í Virkisdalinn. Mómýrin er á vinstri hönd. [...] Nú blasir Virkisdalurinn við og sú ljóta Virkistjörn sem tilheyrir Litlu-Borg ca. ¼ hluta. “ Reiðgöturnar sem Margrét lýsir sjást greinilega ofan og vestan við Mómýri og liggja fram hjá Þrívörðum ofan við Virkisvatn. Þær eru mikilsverður vitnisburður um samgöngukerfi fyrri tíma.

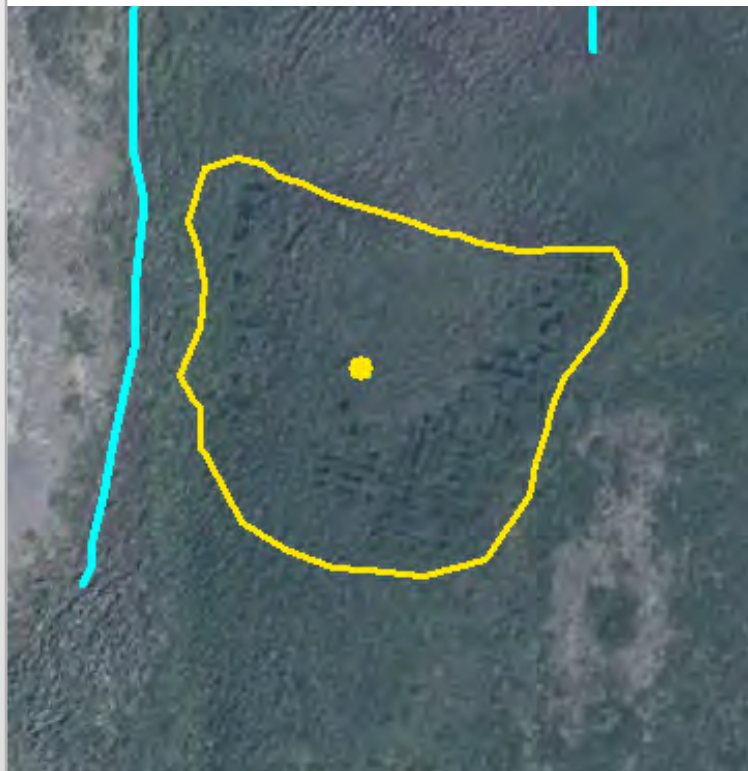
Nr.	3289-355	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	niðurgröftur	Hlutverk	torftökustaður	Flokkur	Efnistaka og nýting		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	annað	Umhverfi	Milli kletta ofan vegar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	1.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425774,134	Isnet N	552855,0770	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Fast vestan við Borgarveg, ofan bæjartúnsins og vestan vörðu [355] á Húsakletti eru niðurgreftir og menjar um torftöku. Staðurinn hefur einkum gildi sem hluti af minjaheildinni á svæðinu.

Nr.	3289-356	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	niðurgröftur	Hlutverk	mógrafir	Flokkur	Efnistaka og nýting		
Sérheiti	Mómýri	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	annað	Umhverfi	Gras- og mólendi				
Lengd	73	Breidd	68	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425477,096	Isnet N	552829,1570	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Ofan og norðan við Borgarveg og bæjartúnið á Litlu-Borg er Mómýri sem merkt er inn á örnefnakort. Þar var tekinn mór og sjást mógrafirnar enn mjög skýrt, bæði á loftmynd og vettvangi. Þær hafa nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-357	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	niðurgröftur	Hlutverk	óþekkt /áveita	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1800-1930	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	annað	Umhverfi	mýri				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	lítið			Örnefnaskrá			
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir	Engin hætta vegna skógræktar				

Á loftmynd má sjá reglulegt mannvirki sem líkist garðlagi sem stefnir beint í norður frá Mómýri. Þetta eru hins vegar einungis þústir, um 0,2 m á hæð, sem mynda beina röð meðfram læk eða skurði. Mögulega er skurðurinn manngerður og gæti þá verið áveita fyrir mógrafirnar.

Nr.	3289-358	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Þrívörður	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinalegar fornleifar	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	klapparhóll				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425211,46	Isnet N	553131,6	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Eins og Margrét lýsir liggja reiðgöturnar fram hjá þrennum grjóthólum, svonefndum Þrístöpum, vestan við leiðina áður en kemur að Virkisdal og Virkisvatni. Þrístapar eru náttúrulegir grjóthólar sem eru mjög greinilegir í landslaginu og líkjast vörðum úr fjarska. Þrívörður sem eru merktar inn á örnefnakort eru hins vegar hlaðnar á klettahrygg fast vestan við Þrístapa. Allar vörðurnar þrjár eru fallnar og því einungis eftir brot af þeim. Varða [358] er um 0,3 m á hæð og varða [359] er einungis nokkrir grjóthnullungar, mest um 0,2 á hæð. Meira stendur eftir af vörðu [360] sem er yst á klettanöfnni með útsýni yfir Virkistjörn. Hún nær þó ekki meira en 0,5 m hæð. Vörðurnar hafa verið vegvísar við reiðgöturnar. Þær hafa nokkurt minjagildi, einkum sú nyrsta og heillegasta [360].

Nr.	3289-359	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Þrívörður	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætt	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.2	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425241,466	Isnet N	553202,90	Heimildir			
Minjagildi	lítið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Eins og Margrét lýsir liggja reiðgöturnar fram hjá þrennum grjóthólum, svonefndum Þrístöpum, vestan við leiðina áður en kemur að Virkisdal og Virkisvatni. Þrístapar eru náttúrulegir grjóthólar sem eru mjög greinilegir í landslaginu og líkjast vörðum úr fjarska. Þrívörður sem eru merktar inn á örnefnakort eru hins vegar hlaðnar á klettahrygg fast vestan við Þrístapa. Allar vörðurnar þrjár eru fallnar og því einungis eftir brot af þeim. Varða [358] er um 0,3 m á hæð og varða [359] er einungis nokkrir grjóthnullungar, mest um 0,2 á hæð. Meira stendur eftir af vörðu [360] sem er yst á klettanöfnni með útsýni yfir Virkistjörn. Hún nær þó ekki meira en 0,5 m hæð. Vörðurnar hafa verið vegvísar við reiðgöturnar. Þær hafa nokkurt minjagildi, einkum sú nyrsta og heillegasta [360].

Nr.	3289-360	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti	Prívörður	Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	melar			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425236,954	Isnet N	553246,22	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Eins og Margrét lýsir liggja reiðgöturnar fram hjá þrennum grjóthólum, svonefndum Þrístöpum, vestan við leiðina áður en kemur að Virkisdal og Virkisvatni. Þrístapar eru náttúrulegir grjóthólar sem eru mjög greinilegir í landslaginu og líkjast vörðum úr fjarska. Prívörður sem eru merktar inn á örnefnakort eru hins vegar hlaðnar á klettahrygg fast vestan við Þrístapa.

Allar vörðurnar þrjár eru fallnar og því einungis eftir brot af þeim. Varða [358] er um 0,3 m á hæð og varða [359] er einungis nokkrir grjóthnullungar, mest um 0,2 á hæð. Meira stendur eftir af vörðu [360] sem er yst á klettanöfnni með útsýni yfir Virkistjörn. Hún nær þó ekki meira en 0,5 m hæð. Vörðurnar hafa verið vegvísar við reiðgöturnar. Þær hafa nokkurt minjagildi, einkum sú nyrsta og heillegasta [360].

Nr.	3289-361	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425256,329	Isnet N	552821,054	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Lítið vörðubrot er á smáhæð vestan við Ásinn með vörðu [353]. Vörðubrotið nær um 0,3 m hæð og er mjög gróið grasi, lyngi og mosa. Það er því ekki sérstaklega áberandi en lítur út fyrir að vera gamalt og hlýtur varðan að hafa tengst leið. Vörðubrotið hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-362	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	melar				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425304,071	Isnet N	552602,5	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Nokkru sunnan við vörðu [363] er önnur varða sem líka er hrúnin en greinilega með ferhyrndu lagi. Hún er um 0,5 m á hæð. Væntanlega hefur hún líka varðað leið [364]. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-363	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	800	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	melar			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.2	Veggjahæð til	1.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	425044,286	Isnet N	552891,8360	Heimildir			
Minjagildi	lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Vörðubrot er á stórum steini á melhæð vestan Einbúaflóa og suðvestan við Þrívörður. Varðan sjálf er einungis um 0,2 m á hæð, en ef undirstöðusteininn er talinn með nær hún 1,3 m hæð og er því nokkuð áberandi í landslaginu. Við vörðuna má sjá ógreinilega götu sem líklega er angi af Heybandsvegi [364]. Varðan hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-364	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Innan	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	11.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata		Hlutverk	óþekkt		Flokkur	samgönguminjar
Sérheiti			Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar	
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Mikil hætta		Hættuorsök	vegna skógræktar
Aldur	900-1900		Horfin	nei		Horfin ástæða	
Efni	troðningur		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling		Túnakort	nei		Verkefna nr MÍ	3289
Isnet E	425075,757		Isnet N	552927,736		Heimildir	
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT		Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi			

Í örnefnalýsingu er sagt frá Heybandsvegi sem „liggur suður af Ásnum og niður í móti. [...] Með jöðrunum eru gamlar götuslóðir, heybandsgötur, því stundum var heyjað meðfram Grænalæk. “ Heybandsvegur náði samkvæmt þessu allt frá Grænalæk við norðvesturmörk Litlu-Borgar en hann er merktur inn á örnefnakort þar sem hann liggur í suðurátt frá Borgarvegi. Auk þess sem leiðin sést í brotum á vettvangi má rekja hana á loftmynd suðvestur frá Grænalæk og suður fram hjá klettastrýttunni Einbúa, Einbúaflóa og vörðum [363] og [362] vestan og suðvestan við Þrívörður og vestan við Ásinn. Hann hverfur undir Borgarveg og kemur upp aftur nokkru neðar eða sunnar hinum megin. Þaðan í frá er Heybandsvegur mjög skýr á vettvangi. Hann liggur áfram niður á við í suðurátt. Hluti hans liggur innan skógræktarsvæðis

Innan skógræktarsvæðis, huga að 15 m friðhelgi minjanna

Nr.	3289-365	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	Torf og grjót		Umhverfi	gras og melur			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424591,1049	Isnet N	551573,6269	Heimildir			
Minjagildi	mikið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisaðgerðir					

Á hæð ofan og austan við Reiðketil og Reiðketilstjörn er fallin varða. Hún er yfirgróin grasi en hleðslugrjót greinilegt. Þetta brot nær um 0,5 m hæð en varðan stendur á milli reiðgatna [368] sem lágu um Reiðketil og Klaufina og hefur getað verið vegvísir fyrir þær báðar. Hún lítur út fyrir að vera gömul og hefur nokkurt minjagildi.

Nr.	3289-366	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök		
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	0.5	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ		3289	
Isnet E	424551,911	Isnet N	552493,25	Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Tvær vörður eru á hæð ofan við sumarbústað þar sem heitir Kýrlág við Vesturhópsvatn. Vestri varðan [366] er um 0,5 m á hæð, en sú eystri [367] 0,3 m á hæð. Þær eru ólíkar öðrum vörðum á svæðinu, með mikið af smásteinum sem hrönglað hefur verið upp og líkjast í raun meira grjóthrúgum en eiginlegum vörðum. Vörðustæðin gætu þó verið gömul þannig að ef til vill hefur grjóti verið bætt í þær á seinni tímum. Vörðurnar hafa minjagildi í samhengi við heildina á svæðinu.

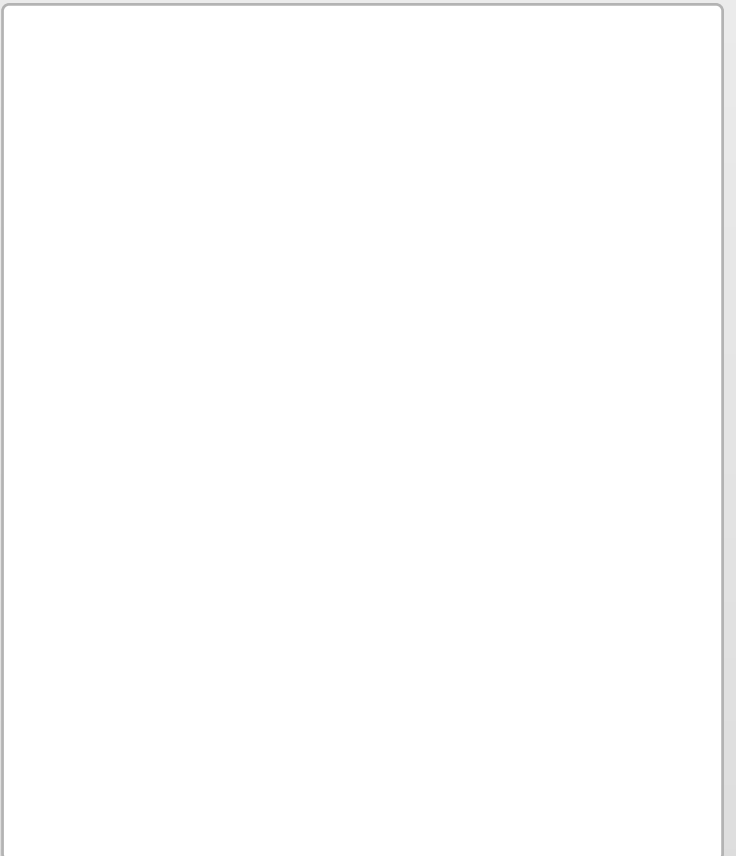
Nr.	3289-367	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	vel greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	grjót	Umhverfi	gras og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0.3	Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E	424570,5819	Isnet N	552473,6280	Heimildir			
Minjagildi	mikið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	RKT	Mótvægisáðgerðir					

Tvær vörður eru á hæð ofan við sumarbústað þar sem heitir Kýrlág við Vesturhópsvatn. Vestri varðan [366] er um 0,5 m á hæð, en sú eystri [367] 0,3 m á hæð. Þær eru ólíkar öðrum vörðum á svæðinu, með mikið af smásteinum sem hrönglað hefur verið upp og líkjast í raun meira grjóthrúgum en eiginlegum vörðum. Vörðustæðin gætu þó verið gömul þannig að ef til vill hefur grjóti verið bætt í þær á seinni tímum. Vörðurnar hafa minjagildi í samhengi við heildina á svæðinu.

Nr.	3289-368	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur	Umhverfi	gras-og mólendi				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Nr.	3289-369	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Leið [368] beygir norðvestur út frá Heybandsvegi [364] milli Litla-Bíldhóls og Bíldhólstjarnar og liggur áfram í norður milli Stóra-Bíldhóls og Reiðketilstjarnar, um svonefndan Reiðketil, að Borgarvegi. Næst akstursveginum hefur verið ekið á fjórhjólum ofan í þessa leið sem samkvæmt Margréti Kristófersdóttur er gömul reiðgata. Veltir hún fyrir sér hvort nafnið Reiðketill á dalverpinu með tjörninni sé dregið af götunni eða reyð, þ.e. silungi, og hafi þá einhvern tímann verið silungur í tjörninni. Angi af leiðinni [369] liggur svo norðvestur upp í svokallaða Klauf, grasgefinn rana milli hóla, og norður á grasflöt sem heitir Salomonsflöt, rétt austan Borgarvegar.

Nr.	3289-370	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur	Umhverfi	gras /árbakki				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Ofan og vestan við Víðidalsá liggur gömul leið, [371], og hafa vörður [339] og [238] vafalaust tengst henni. Nokkru neðar og austar á bakka árinna er önnur leið [370]. Báðar fylgja sömu stefnu og áin og má ef til vill líta á þær sem efri og neðri slóða sömu leiðar.

Nr.	3289-371	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur		Umhverfi	gras-og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Ofan og vestan við Víðidalsá liggur gömul leið, [371], og hafa vörður [339] og [238] vafalaust tengst henni. Nokkru neðar og austar á bakka árinna er önnur leið [370]. Báðar fylgja sömu stefnu og áin og má ef til vill líta á þær sem efri og neðri slóða sömu leiðar.

Nr.	3289-372	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	greinanlegar fornleifar	Hættumat	mikil hættu	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	já	Horfin ástæða	Ekki vitað		
Efni	troðningur		Umhverfi	gras-og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nookurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Leið [327] liggur niður að Víðidalsá og syðst kvíslast tvær leiðir, [374] og [372], frá henni í átt að Arnarhól og Grænalæk. Leiðirnar hafa einkum minjagildi sem hluti af heildinni á svæðinu.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það

Nr.	3289-373	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	10.06.2024	Skráning	RKT- RT
Tegund	náttúrulegt	Hlutverk	vað	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	ekki manngert	Hættumat	Engin hættu	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	já	Horfin ástæða	ekki vitað		
Efni	náttúruleg		Umhverfi	árbakki			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Lofthmynd	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	Ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Lofthmynd	Mótvægisaðgerðir					

Samkvæmt landamerkjalyýsingu var varða hlaðin á mörkum Litlu-Borgar „við Víðidalsá, skammt frá Tittlingastaðavaði [373].“ Ekki fundust minjar um þessa vörðu.

Staðsetning er ónákvæm.

Nr.	3289-374	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT-RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	vel greinanlegar fornleifar		Hættumat	mikil hætta		Hættuorsök	vegna skógræktar
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	troðningur		Umhverfi	gras-og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	nokkurt		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir	Uppmæling fullnægjandi				

Leið [327] liggur niður að Víðidalsá og syðst kvíslast tvær leiðir, [374] og [372], frá henni í átt að Arnarhól og Grænalæk. Leiðirnar hafa einkum minjagildi sem hluti af heildinni á svæðinu.

Innan skógræktarsvæðis, uppmæling ætti að vera fullnægjandi en Minjastofnun situr ákveður það

Nr.	3289-375	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði	Litli Borgarflói	Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT-RT
Tegund	gata	Hlutverk	leið	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	illgreinanlegar fornleifar	Hættumat	mikilli hættu	Hættuorsök	vegna skógræktar		
Aldur	900-1900	Horfin	að hluta	Horfin ástæða	ekki notuð lengur		
Efni	troðningur		Umhverfi	gras og mólendi			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	uppmæling	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ			
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	lítið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisáðgerðir					

Leið liggur með stefnu suðvestur – norðaustur, vestan við Litluborgarflóa og gæti tengst minjum [329] og [332] þar. Varða [334] hefur líklega verið vegvísir við þessa götu. Hún hefur gildi í tengslum við aðrar minjar á svæðinu.

Nr.	3289-376	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT-RT
Tegund	náttúruminjar	Hlutverk	vað	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		
Ástand	ekki manngert	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	nei	Horfin ástæða			
Efni	annað		Umhverfi	árbakki			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Lofthmynd	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ	3289		
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Lofthmynd	Mótvægisaðgerðir					

„Sunnan við Harðeyrarbakka er Klöpp og Klapparvað,“ segir í örnefnalýsingu. Þetta vað er austan við mót Faxalækjar og Víðidalsár og hefur verið á leið [370] sem liggur meðfram ánni.

Nr.	3289-377	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT-RT
Tegund	heimild (varða)	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	já	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

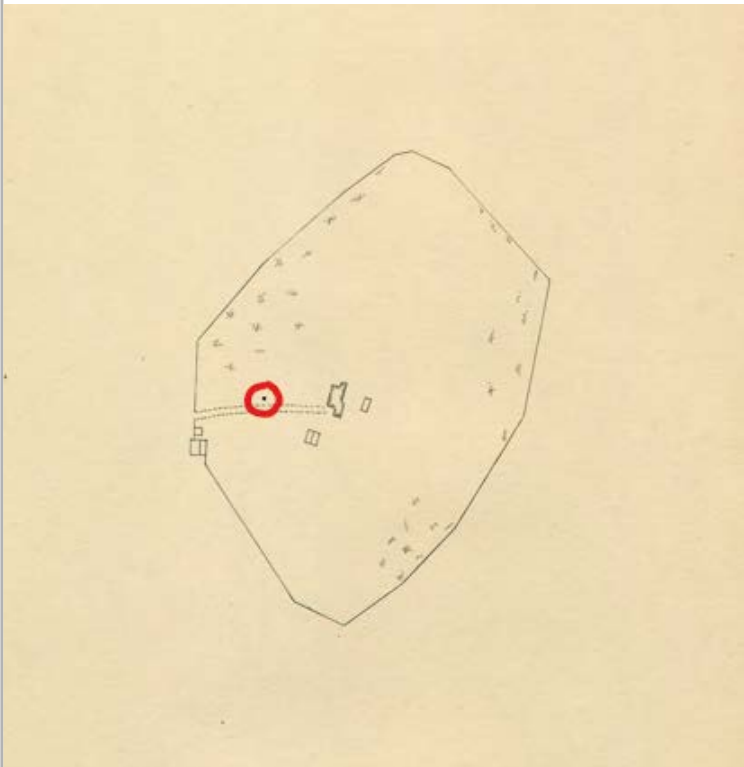
Ástand	ekki sést til fornleifa	Hættumat	engin hættu	Hættuorsök			
Aldur	900-1900	Horfin	já	Horfin ástæða			
Efni	ekki metið	Umhverfi					
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Lofthmynd	Túnakort	nei	Verkefna nr MÍ			
Isnet E		Isnet N		Heimildir			
Minjagildi	ekki metið	Örnefnaskrá					
Ljósmyndari	Lofthmynd	Mótvægisáðgerðir					

Samkvæmt landamerkjalyýsingu var varða hlaðin á mörkum Litlu-Borgar „við Víðidalsá, skammt frá Tittlingastaðavaði.“ Ekki fundust minjar um þessa vörðu.

Nr.	3289-378	Bæjarnafn	Litla-Borg	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	130
Svæði		Sveitafélag	Húnaþing vestra	Dagur.	13.06.2024	Skráning	RKT-RT
Tegund	heimild	Hlutverk	brunnur	Flokkur	búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	friðað	Verkefni	Fornleifaskráning v. skógræktar		

Ástand	ekki sést til fornleifa	Hættumat	engin hætta	Hættuorsök			
Aldur	1700-1900	Horfin	já	Horfin ástæða	sléttað yfir		
Efni	ekki metið		Umhverfi	garðlönd og tún			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort	Túnakort	Túnakort 1920	Verkefna nr MÍ	3298		
Isnet E	425595.559	Isnet N	552536.960	Heimildir			
Minjagildi	ekki metið		Örnefnaskrá				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisaðgerðir					

Á túnakorti er merkt inn hringlaga mannvirki fast norðan við heimreiðina sem gæti hafa verið brunnur [378] en þar fundust engar minjar.

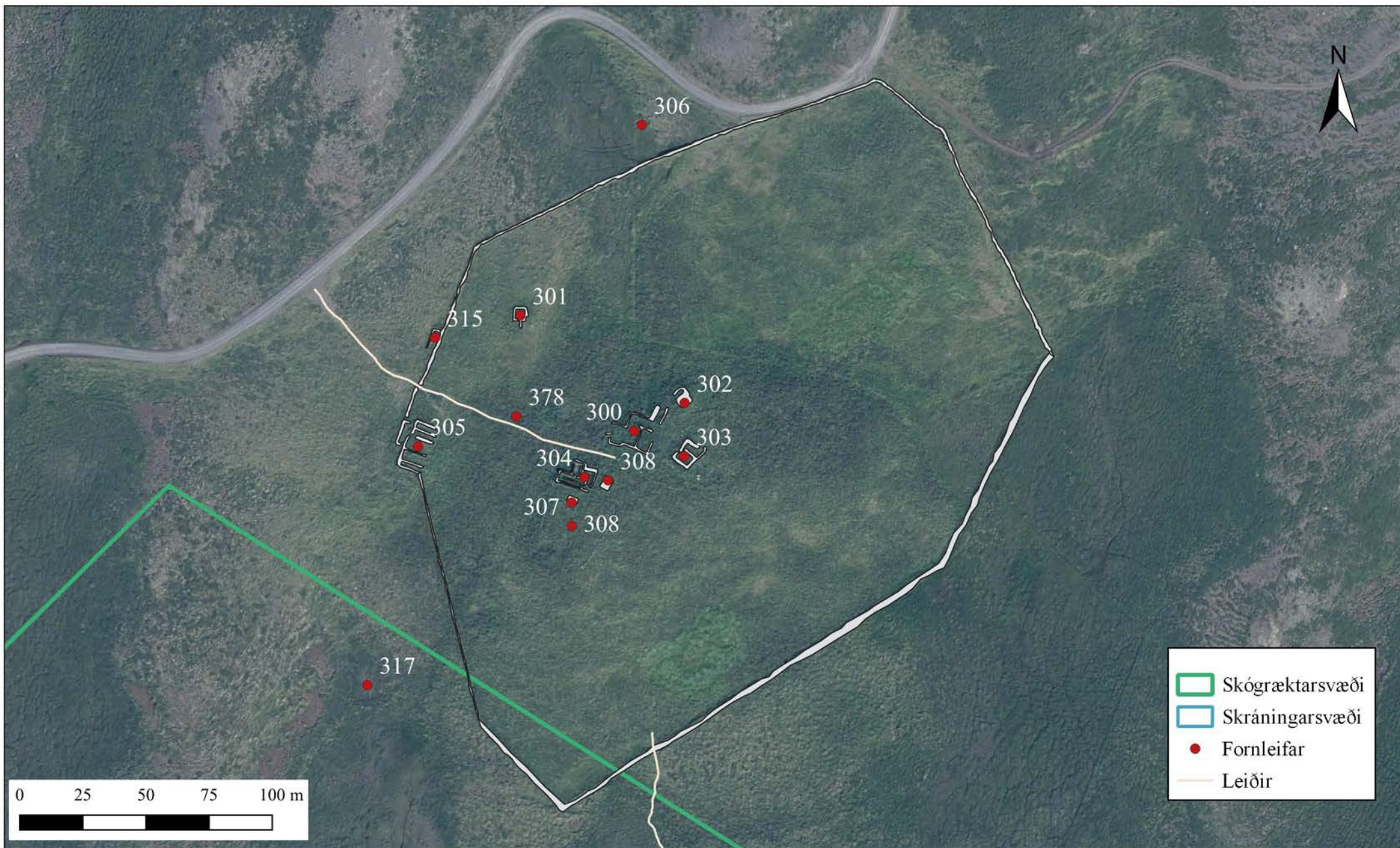
Sjá frekari umfjöllun í skýrslu um brunn og brunnhús [306]

Antikva

Litla-Borg
Fornleifar á jörðinni
Kort nr 1

Vettvangsskráning: Rúna K. Tetzschner
10. - 13. júní 2024
Kortagerð: Ragnheiður Traustadóttir
2. september 2024

Antikva

Litla-Borg
Fornleifar í heimatúni
Kort nr 2

Vettvangsskráning: Rúna K. Tetzschner
10. - 13. júní 2024
Kortagerð: Ragnheiður Traustadóttir
2. september 2024

